

UNIVERZITA KARLOVA
EVANGELICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Bakalářská práce

**Česká křesťanská náboženská scéna
v porevoluční době po roce 1989**

**VZTAHY MEZI CÍRKVEMI A JEJICH
VÝVOJ PO REVOLUCI**

Blanka Anna Tauerová

Katedra religionistiky
Vedoucí práce: doc. Mgr. Pavel Hošek, Th.D.
Studijní program: Teologie (B6141)
Studijní obor: Evangelická teologie

Praha 2017

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci s názvem *Česká křesťanská náboženská scéna v porevoluční době po roce 1989 (Vztahy mezi církvemi a jejich vývoj po revoluci)* napsala samostatně a výhradně s použitím uvedených pramenů.

V Praze dne 09. 06. 2017

Blanka Anna Tauerová

Anotace

Předkládaná práce s názvem *Česká křesťanská náboženská scéna v porevoluční době po roce 1989 (Vztahy mezi církvemi a jejich vývoj po revoluci)* se snaží zmapovat českou křesťanskou náboženskou scénu a její vývoj od padesátých let minulého století do současnosti.

Po nezbytném historickém úvodu je pojednáno o právních aspektech činnosti církví a náboženských společenství v časech totality i v následném období demokracie.

Integrální součástí práce tvoří představení deseti vybraných nejvýznamnějších církví a náboženských společností v České republice, jejich stručná historie, organizace a práce ve společnosti. Cílem tohoto stručného přehledu bylo poukázat na rozmanitost církevního života, který také nezanedbatelným způsobem ovlivňuje ekumenické vztahy.

Právě ekumenickým vztahům mezi církvemi, jejich rozvoji, aktivitám v sociální sféře, zejména v oblasti školství a zdravotnictví, a obecně celkovému přínosu pro společnost je věnována závěrečná kapitola.

Klíčová slova

církev, totalita, společnost, legislativa, ekumenismus, spolupráce, vztahy

Summary

This thesis, *Czech Christian Religious Scene after the Revolution in 1989 (Relationships among the Churches and their Development after the Revolution)*, aims to outline the Czech Christian religious scene and its development since 1950's till present. The necessary historical background in the introduction is followed by the description of legal aspects of church activities both during the communism as well as in democracy. The integral part of the thesis introduces ten most important churches and religious associations in the Czech Republic, their brief history, organisational structure and work in the Czech society. The aim of this brief outline is to point out the variety of church life which also significantly influences ecumenical relationships. The final chapter deals with the ecumenical relationships among

the churches, their development, activities in the social welfare, especially in education and medicine, and generally their overall benefit for the society.

Keywords

Church, totalitarian regime, communism, society, legislation, ecumenism, cooperation, relationships

Poděkování

Děkuji upřímně a z celého srdce mým přítelkyním, bez kterých bych tuto práci nenapsala, za jejich pomoc a podporu. Děkuji doc. Hoškovi, že i přes svoji obrovskou pracovní vytíženost mi napsání této práce umožnil.

Obsah

Obsah	8
Úvod	10
1. Církev v totalitním režimu.....	12
1.1 Rok 1949	12
1.2 Církev a společnost v období totalitního režimu	14
1.3. Vztahy mezi církvemi.....	15
2. Církev ve svobodné společnosti	18
2.1. Změny, které přinesl rok 1989 obecně	18
2.2 Změny v legislativě církví	20
2.2.1 Legislativa obecně	20
2.2.2 Listina základních práv a svobod, svoboda náboženského vyznání	20
2.2.3 Definice a registrace církví a náboženských společností	21
2.2.4 Církevní sňatek	22
2.2.5 Vězeňská duchovenská péče, armáda a policie	22
2.2.6 Církevní školství.....	24
2.2.7 Hospodaření a financování, církevní restituce	24
2.3 Pohled společnosti na církev	25
2.3.1 Křesťanská média	26
2.3.2 Křesťanská rádia	26
2.3.3 Křesťanská televize	27
2.3.4 Křesťanský tisk.....	27
2.3.5 Křesťanská nakladatelství.....	28
2.3.6 Křesťanské internetové stránky	29
2.3.7 Rozčarovaná společnost	30
2.4 Rozmanitost církevní scény.....	31
2.4.1 Římskokatolická církev	31
2.4.2 Českobratrská církev evangelická	33
2.4.3 Pravoslavná církev v českých zemích a na Slovensku	34
2.4.4 Církev československá husitská	35
2.4.5 Církev bratrská	36
2.4.6 Bratrská jednota baptistů	37
2.4.7 Evangelická církev metodistická	38
2.4.8 Církev apoštolská	39
2.4.9 Církev Křesťanské společenství	40
2.4.10 Církev adventistů sedmého dne.....	40
3. Ekumenická spolupráce.....	42
3.1. Znovusměřování k ekuméně.....	42
3.2. Ekumenická rada církví a Česká biskupská konference.....	43
3.2.1 Ekumenická rada církví	44
3.2.2 Česká biskupská konference.....	45

3.2.3 Vzájemná spolupráce.....	46
3.3. Ekumenické iniciativy	47
3.3.1 Vzdělávání na církevních školách	47
3.3.2 Sociální služby.....	49
3.3.3 Společné křesťanské akce.....	51
Závěr.....	54
Seznam literatury.....	56
Přílohy	61

Úvod

Ve své práci se pokusím zmapovat českou křesťanskou náboženskou scénu a její vývoj po roce 1989. Zvolila jsem si toto téma z toho důvodu, že mne velice zajímá jak svojí rozmanitostí, tak také tím, jaký dopad má na celkový obraz české společnosti.

Práce se snaží popsat vývoj náboženské scény u nás s přihlédnutím k období nejprve totalitní a posléze demokratické společnosti. Oblast ekumenické spolupráce považuji za zvláště důležitou a přínosnou, proto výběr literatury ke své práci zaměřuji především tímto směrem.

V první části práce, nazvané *Církev v totalitním režimu* se pokusím stručně vystihnout situaci po roce 1948, kdy po převzetí moci komunistickým režimem dopadly represe i na církve a následující rok vešly v platnost tzv. církevní zákony. Z nich vyplynuly důsledky pro církve a náboženská společenství. Mapuji také postavení církví v době komunistické vlády, jež bylo velice náročné, jejich nelehkou situaci i to, jak probíhala, byť tajně, setkávání věřících mimo kostely.

Druhá část práce bude věnována nejprve revolučnímu roku 1989 a změnám, které nastaly v nově vzniklé demokratické společnosti. Jedna z podkapitol zohlední výhradně církevní legislativu, s úmyslem ukázat, k jakým změnám došlo i v této oblasti. Nastupující devadesátá léta zdůrazňují atmosféru nově nabitě svobody, nadšení a touhu po všem duchovním, která byla ve společnosti přítomna.

Rozmanitost církevní scény je další nedílnou součástí, na kterou pokládám za důležité upozornit. Na příkladu deseti různých církví a náboženských společenství plánuji tuto názorovou pluralitu ilustrovat. Bez povšimnutí nezůstane ani skutečnost, že důležitou úlohu v církevním životě hrají média a tisk. Nelze nezohlednit také rozpačitost nad událostmi ve společnosti související s nově nabitou svobodou po opadnutí prvotního nadšení.

Poslední, třetí část věnuji ekumenické spolupráci mezi církvemi. Poukážu na obnovení a rozšíření sociální práce v církvích, aktivity diakonií, znovuzřízení církevních škol, péči o seniory a další oblasti společenského života, v nichž se církve angažují. Stranou mého zájmu nezůstane ani oblast zdravotnictví, ve které je duchovní pomoc poskytována prostřednictvím kaplanské služby a aktivitou křesťanských zdravotníků. Zde se pokusím přispět

i vlastní zkušeností. Poslední kapitola práce představí hlavní aktivity a profily církví, které se angažují v ekumenickém hnutí.

1. Církev v totalitním režimu

1.1 Rok 1949

Po vítězství komunistické strany v Československu po roce 1948 se začalo dramaticky měnit postavení církvi ve státě, a to jak z hlediska společenského, tak i právního a praktického. Svoboda svědomí a vyznání vycházející z ústavy vydané roku 1920 byla značně deformována výkladem ústavy z roku 1948, ve které je sice nadále deklarována, ale její praktikování bylo podmíněno hned několika faktory. Především se jednalo o to, že „výkon práva nesmí být zneužíván k nenáboženským účelům“.¹ Vládnoucí strana si tímto chtěla pojistit, že věřící nebudou kněžími a duchovními nijak naváděni proti ideologii státu. Tato ideologie však vycházela z marxisticko-leninského světového názoru, podle něž už samotná existence náboženství je nežádoucí. Proto se komunistická strana hned po nástupu k politické moci všemožně snažila vliv církvi na občany regulovat, s úmyslem časem ho potlačit úplně. Samozřejmě i mezi jednotlivými církvemi byl rozdíl ve vztahu ke komunistickému režimu.

Nejhlasitěji se k odporu proti nově nastolenému režimu stavěla katolická církev, což mimo jiné vycházelo i z toho, že v té době byla v Československu nejpočetnější a změny v ústavě z roku 1948 a v pozdějších zákonech ji omezovaly nejvíce. Ze stejného důvodu se rovněž katolická církev stala režimem nejvíce pronásledovanou a veškeré její hospodářské zázemí, mezinárodní spolupráce a sociální práce ve společnosti byly systematicky ničeny. Na druhou stranu se ostatní nekatolické církve překvapivě k poúnorovému převzetí moci nestavěly zásadně negativně, nicméně v pozdější době se represe dotkly výrazně i jich.

Prvním z důležitých zákonů, který omezoval činnost církvi, byl Zákon o zřízení „Státního úřadu pro věci církevní“ (217/49 Sb.), kterého cílem bylo soustředit kontrolu jednotlivých církvi a náboženských obcí pod jeden státní orgán. Tento měl „*dbáti o to, aby se církevní a náboženský život vyvíjel v souladu s ústavou a zásadami lidově demokratického zřízení, a zajistiti tak pro každého ústavou zaručené právo svobody vyznání, založené na zásadách*

---

¹ BOBEK, Michal, Pavel MOLEK a Vojtěch ŠIMÍČEK. *Komunistické právo v Československu: kapitoly z dějin bezpráví*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009. ISBN 978-80-210-4844-7, s. 777

náboženské snášenlivosti a rovnoprávnosti všech vyznání".² Přestože byl v roce 1956 tento úřad zrušen, jeho činnost převzalo a nadále vykonávalo Ministerstvo školství a kultury, později od roku 1969 Sekretariát pro věci církevní Ministerstva kultury. Z praktického hlediska to znamenalo, že tento orgán měl právo udělovat a odnímat souhlas k výkonu duchovenské činnosti, zřizovat nové farnosti, kontrolovat hospodaření církví a sestavovat jeho dlouhodobé plány. Také bylo jeho úkolem dohlížet na to, aby se církevní život vyvíjel v souladu s ideologií režimu, tj. prakticky ztrácel význam a vliv na občany.

Dalším důležitým církevním zákonem, který byl s výše uvedeným zákonem úzce propojen, byl Zákon o hospodářském zabezpečení církví a náboženských společností (218/49 Sb.). Tento zákon byl paradoxně v kontrastu se svým názvem provázen vyvlastněním církevního majetku, zejména majetku církve katolické. Tímto stát fakticky způsobil, že církve a náboženské obce se na něm staly ekonomicky závislými. Také všichni duchovní a kněží se stali zaměstnanci placenými státem, čímž se prakticky dostali do situace, kdy proto, aby si udrželi svoje zaměstnání, museli být více či méně loajální k režimu.

Na církve měly negativní vliv i některé zákony trestního práva, počínaje zákonem číslo 231/1948 Sb., na ochranu lidově demokratické republiky, který definoval skutkovou podstatu zneužití úřadu duchovního, nebo jiné podobné funkce. Tento byl později nahrazen zákonem číslo 86/1950 Sb., a dále zákonem číslo 140/1961 Sb. Nicméně všechny tyto uvedené úpravy zákonů v podstatě ukládaly vysoké tresty a postihy těm duchovním, kteří se z nějakého důvodu dostali do nepřízně státní moci. Za zneužití náboženské funkce bylo považováno jakékoliv vyjádření vlastního názoru, které nějakým způsobem kritizovalo politickou situaci v zemi či vládnoucí stranu. Také kritika věcí společenských či veřejných, některých zákonů apod. byla tvrdě stíhána. Postihováno bylo i předem nepovolené setkávání věřících mimo církevní prostory (např. domácí skupinky, sborové výlety apod.). Navíc v jednotlivých církevních společenstvích byli často „nasazení“ agenti Státní bezpečnosti, kteří někdy byli pro členy církevního sboru identifikovatelní, a jindy nebylo snadné je rozpoznat.

Legislativní změny po nástupu komunismu se dotýkaly i církevního školství, výuky náboženství a vzdělávání duchovních. Školský zákon číslo 95/1948 Sb., o základní úpravě jednotného školství, navzdory protestům

---

² Paragraf 2 zák. č. 217/1949 Sb.

duchovních i věřících, zestátnil veškeré církevní školy. „Školská soustava byla následně konstruována jako instrument celoživotní indoktrinace marxisticko-leninskou propagandou.“³ Výuka náboženství, která byla do té doby pevně zakotvená v osnovách, se postupnými překážkami vyplývajícími ze školských zákonů z roků 1949, 1953, 1960 a 1984 stala velice komplikovanou a v praxi jak pro rodiče, tak pro ředitele škol jen velice těžko praktikovatelnou. Dotčeno bylo samozřejmě i vysoké školství a bohoslovecké fakulty, jejichž majetek byl zestátněn a režimem bylo ponecháno pouze šest bohosloveckých fakult v celém Československu.⁴

1.2 Církev a společnost v období totalitního režimu

Postavení církve, náboženství a víry jako takových, prošlo ve společnosti v období totality v letech 1948-1989 dramatickými změnami. Zatímco před nástupem komunismu hrála církev, náboženská scéna a víra v Boha významnou roli v životech téměř všech občanů tehdejšího Československa, těsně před jeho pádem se týkala mnohem menšího, ale zato oddaného, procenta věřících. Velice názorně to vyjadřují údaje Statistického úřadu, ze kterých vyčteme, že v roce 1950 se hlásilo k některé z křesťanských církví až 93,7 % z celkového počtu obyvatel, avšak při sčítání v roce 1991, tedy necelé tři roky po pádu komunismu, již pouze 43,6 %. Přičemž ještě musíme vzít v úvahu možný výraznější nárůst věřících od listopadu 1989 do sčítání lidu v roce 1991, kdy společnost s radostí přijímala možnost otevřeně se k církvi přihlásit.

V roce 1948 byla ve společnosti jednoznačně dominantní církev římskokatolická, která tehdy čítala přibližně necelých 7 milionů věřících. Byla aktivní součástí společnosti, kromě již zmiňovaných církevních škol, kde jen v českých zemích poskytovala vysoce kvalitní vzdělání ve 134 školách, se také věnovala vydávání 133 církevních a náboženských časopisů a sociální práci. Spravovala množství zdravotnických a sociálních ústavů, ve kterých zejména řeholníci poskytovali péči nemocným a jinak nuzným členům

---

³ BOBEK, Michal, Pavel MOLEK a Vojtěch ŠIMÍČEK. *Komunistické právo v Československu: kapitoly z dějin bezpráví*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009. ISBN 978-80-210-4844-7, s. 803

⁴ Tamtéž, s. 805

společnosti.⁵ Veškerou svou činností tak církev nejen katolická, ale také evangelická a československá husitská, přispívala značnou mírou ke stabilitě, integritě a morální i duchovní jednotě společnosti. Jak vyplývá z výše uvedené statistiky, drtivá většina společnosti přijímala a vyznávala víru v jediného Boha a řídila se Jeho morálními a mravními předpisy, což mělo dlouhodobě kladný vliv na rozvoj jednotlivce i celého státu. Ze všech příkladů můžeme zmínit především důraz na stabilní rodinu a výchovu dětí, a s tím související zcela minimální rozvodovost.

Všechny tyto aspekty byly v období totalitního režimu systematicky potlačovány. Aktivita církve byla přísně regulována zákonem, monitorována Státní bezpečností a omezena pouze na vykonávání bohoslužeb a náboženských úkonů. Víra v Boha byla důsledně nahrazována ideologií marxisticko-leninskou, která byla všem již od malička vštěpována ve školách. Společnost postupně díky této indoktrinaci, jakož i díky represím a problémům, které by z podpory církve jednotlivci hrozily, začala církev vnímat jako zastaralou nemoderní instituci, která člověka pouze omezuje smyšlenými příkazy a zákazy. Lidé proto církev hromadně opouštěli, jelikož hrozilo, že jejich dětem nebude umožněno studovat na vybrané škole nebo jim bude znemožněno vykonávat zvolenou profesi z důvodu náboženského vyznání rodičů.

1.3. Vztahy mezi církvemi

V šedesátých letech 20. století došlo k uvolnění společenských vztahů, a vztahů mezi církvemi. V květnu 1960 proběhla amnestie prezidenta republiky, po které byli propuštěni někteří političtí vězni, a to i ti, kteří byli ve vězení z náboženských důvodů. V roce 1963 bylo obnoveno vyjednávání mezi státem a církví, kterou reprezentovali vatikánští diplomaté. V letech 1962-1965 probíhal druhý vatikánský koncil. Přestože papež před zahájením koncilu nezapomněl zdůraznit, že očekává „návrat“ nekatolíků, bylo jasné, že dekret *Unitatis redintegratio*⁶ ve své předmluvě objasňuje: „*Podpořit obnovení jednoty mezi všemi křesťany je jedním z hlavních úkolů posvátného*

---

⁵ BOBEK, Michal, Pavel MOLEK a Vojtěch ŠIMÍČEK. *Komunistické právo v Československu: kapitoly z dějin bezpráví*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009. ISBN 978-80-210-4844-7, s. 770

⁶ PESCH, Otto Hermann. *Druhý vatikánský koncil 1962-1965: příprava, průběh, odkaz*. Přeložil Karel FLOSS. Praha: Vyšehrad, 1996. ISBN 80-7021-194-6, s. 209

ekumenického Druhého vatikánského sněmu. Kristus Pán totiž založil církev jednu a jedinou, a přesto se více křesťanských společností vydává před lidmi za pravé dědictví Ježíše Krista. Vyznávají sice, že jsou všichni učedníci Páně, avšak rozdílně smýšlejí a jdou různými cestami, jako by Kristus sám byl rozdělen. Toto rozdělení však zřejmě odporuje Kristově vůli, je pohoršením světu a poškozuje svatou věc hlásání evangelia všemu stvoření. Avšak Pán věků, který moudře a trpělivě vůči nám hříšníkům uskutečňuje záměr své milosti, začal v poslední době ve větší míře vzbuzovat v křesťanech navzájem odloučených upřímnou lítost a touhu po jednotě. Tato milost zapůsobila všude na mnohé lidi; také mezi našimi odloučenými bratry vzniklo působením milosti Ducha svatého den ode dne sílící hnutí za obnovení jednoty všech křesťanů. Tohoto hnutí za jednotu, které se nazývá ekumenickým, se účastní ti, kteří vzývají trojjediného Boha a vyznávají Ježíše jako Pána a spasitele nejen jako jednotlivci každý zvlášť, nýbrž také ve společenstvích, ve kterých uslyšeli evangelium a které označují jako církev svou i Boží. Skoro všichni však touží, i když různým způsobem, po jedné a viditelné Boží církvi, která by byla opravdu obecná a vyslaná do celého světa, aby se svět obrátil k evangeliu, a tak byl spasen k slávě Boží. Tento posvátný sněm uvažuje o tom všem s radostí, a když už prohlásil nauku o církvi, veden touhou po obnovení jednoty mezi všemi Kristovými učedníky, chce všem katolíkům ukázat prostředky, cesty a způsoby, jak by mohli odpovědět na toto Boží volání a milost.⁷ Je tedy více než zřejmé, jak velice tento dekret podporuje ekumenické vztahy. Konkrétní ekumenické kroky, které na světové úrovni následovaly po skončení koncilu, vytvořily úrodnou půdu k tomu, aby i v českém prostředí mohl ekumenismus opět rozkvétat.

V Praze probíhala v 60. letech setkávání skupiny katolických laiků s evangelickým filosofem Ladislav Hejdánkem. Tato setkání se uskutečňovala v pravidelných čtrnáctidenních cyklech a určitým způsobem by se dala srovnat se setkáními, která probíhala v padesátých letech minulého století po různých pražských bytech pod vedením J. L. Hromádky.⁸ Semináře se konaly na půdě evangelického bohosloveckého semináře v Praze Jirchářích. Na semináři probíhaly mezi účastníky diskuse, které ale nebyly jednoznačně zaměřeny

---

⁷ http://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_decree_19641121_unitatis-redintegratio_cs.html

⁸ SVATONĚ, Robert. *Duchovní cesty českého ekumenismu: minulost, přítomnost a perspektivy*. Olomouc: Nakladatelství Centra Aletti Refugium Velehrad-Roma, 2014. Fórum Velehrad. ISBN 978-80-7412-188-3, s. 193

pouze na ekumenu, spíše se jednalo o rozhovory nad tehdejší situací v církvi, teologií jako takovou a zaznívaly i obecné filosofické debaty. Zastoupeni zde byli jak teologové, tak filosofové, věřící, ale i laická veřejnost. V programech seminářů se objevovaly jak tradiční klasikové (Aristoteles, Tomáš Akvinský...) tak současní myslitelé (Jaspers, Guardini), nechyběla ani biblická problematika (historický Ježíš, novozákonní kánon, církevní otcové...). Byly zde představeny některé dokumenty II. Vatikánského koncilu, jako i diskuse nad otázkami víry a filosofie, vztahů církve se státem, nebo marxismu. Během diskuzí vyšlo najevo, že zásadní rozdíl není mezi katolíky a protestanty, ale mezi těmi, kteří hledají pravdu, a těmi, pro které je důležité jen jejich vlastní přesvědčení.

Jako další důležitý příklad ekumenické spolupráce a vztahů mezi církvemi je práce na ekumenickém překladu Písma svatého. Tuto práci iniciovali nejprve profesori evangelické bohoslovecké fakulty Bič a Souček a zpočátku se jednalo o práci výhradně evangelíků, postupně v průběhu 60. let byli pozváni i katolíci. Zástupci několika evangelických církví a církve katolické vedli navzájem debaty nad překlady a do hloubky rozebírali jednotlivé biblické texty. Práce na překladu sledoval i kardinál Tomášek.

Za zmínku jako příkladu vztahů mezi církvemi jistě stojí také připomenout ekumenickou spolupráci, která probíhala v exilu. V rámci této spolupráce docházelo k osobním kontaktům mezi katolickými a evangelickými teology žijícími v exilu. Na počátku této spolupráce stáli profesor fundamentální teologie Karel Skalický a evangelický systematik Jan Milíč Lochman.⁹

---

⁹ SVATOŇ, Robert. *Duchovní cesty českého ekumenismu: minulost, přítomnost a perspektivy*. Olomouc: Nakladatelství Centra Aletti Refugium Velehrad-Roma, 2014. Fórum Velehrad. ISBN 978-80-7412-188-3, s. 225

2. Církev ve svobodné společnosti

2.1. Změny, které přinesl rok 1989 obecně

Rok 1989 byl bezesporu rokem velkých změn v celé naší společnosti. Změna politického režimu sebou přinesla pochopitelně také změny ekonomické a společenské. Totalitní vláda jedné strany, která se vyznačovala potlačováním svobodného kritického myšlení a svobodného projevu, ustoupila demokracii, v níž se lidé dále nemuseli bát svůj názor, přestože odlišný od mainstreamu, zastávat a nahlas vyjádřit. Tato nově nabytá svoboda se nutně také odrazila na životě jednotlivých církví a církevních a náboženských společenství.

Před sametovou revolucí v Československu prakticky vládla jediná politická strana – Komunistická strana Československa, která určovala politické směřování společnosti. Kdokoliv s názorem této strany nesouhlasil, vystavoval se riziku pronásledování.¹⁰ Takovému jedinci bylo obvykle znemožněno vykonávat svoji profesi, zvláště pokud se jednalo o povolání učitele, lékaře, umělce a dalších, a byl přeřazen vzhledem k předchozímu vzdělání k podřadné, často dělnické práci. Dětem těchto jedinců nebylo zpravidla umožněno studium na střední či vysoké škole a navzdory svému nadání a schopnostem se musely spokojit pouze s učebním oborem. Dotyčným také hrozilo vyslýchání ze strany Státní bezpečnosti, často spojené s použitím psychického, či fyzického nátlaku a násilí. Nezřídka se stávalo, že takto „týraný“ člověk nátlaku podlehl a raději se svého přesvědčení vzdal. V opačném případě bylo běžnou praxí vzetí dotyčného za jeho názory do vazby. Ze známých případů lze uvést například Petra Uhla, Jiřího Dienstbiera nebo Pavla Wonku, který následkům nelidského zacházení ve vězení dokonce podlehl.

Listopad roku 1989, částečně umocněn svatořečením Anežky České, které proběhlo dne 12. 11. 1989, odstartoval změny v politické scéně, která se zcela změnila z přísně totalitního režimu jedné strany na pluralitní otevřenou demokracii. V tomto období začínají vznikat nová politická uskupení, která odrážejí čtyřicetiletou touhu po svobodě a možnosti volby. Zpočátku byla tato

---

¹⁰ RUPNIK, Jacques. *Dějiny Komunistické strany Československa: od počátků do převzetí moci*. Překlad Helena Beguivinová. Praha: Academia, 2002. ISBN 80-200-0957-4, s. 42

změna drtivou většinou voličů vítána a s nadšením přicházeli k prvním svobodným volbám v roce 1990, věřice, že jimi zvolená strana bude reprezentovat jejich názory a potřeby ve společnosti. Účast na těchto volbách dosáhla neuvěřitelných 96 %. Překvapivé bylo také množství nově vzniklých politických subjektů, kterých bylo sedmdesát, „Většina z nich však neměla klasickou stranickou strukturu, ani pevný ideový rámeček. Integrovaným hnutím na české politické scéně bylo Občanské fórum, které vzniklo v listopadu 1989.“¹¹ Toto nadšení však bohužel nevydrželo a v současnosti jsme svědky volební účasti pouhých přibližně 35 %, což může být důsledkem jednak ztráty důvěry v to, že politik může opravdu plně reprezentovat lid, jakož i důsledkem nepřehlednosti politické scény, ve které není jednoduché se vyznat zejména díky množství politických stran a jejich programů. Voliči tak raději nevolí nikoho, protože politikům stále méně věří, a nemají ani snahu studovat programy jednotlivých politických stran. Výsledky voleb tudíž dnes spíše odrážejí úspěšnost mediální volební kampaně než svobodného rozhodování a přesvědčení občana.

Politické směřování také úzce souviselo s ekonomickou situací. Socialisticky řízená ekonomika byla založená výhradně na státních podnicích, veškeré soukromé podnikání bylo v 50. letech 20. století znárodněno. Vše bylo řízeno centrálně, veškerý export a import probíhal pouze v rámci zemí Rady vzájemné hospodářské pomoci. Jak ale ukázala 80. léta 20. století, tento model byl trvale neudržitelný, i přes snahu o reformu v průběhu osmdesátých let (přestavba). S převratem v roce 1989 došlo postupně k cenové liberalizaci (jako protipól předchozí centralizace cen), k privatizaci a restitucím, k umožnění soukromého podnikání, deregulaci zahraničního obchodu a vytvoření nezávislé bankovní soustavy, v čele s centrální bankou. I zde tedy vnímáme změnu od uzavřeného, regulovaného k otevřenému a uvolněnému.¹²

Podobně je tomu i v oblasti společenské. Zatímco v období komunismu, byla celá společnost, dalo by se říci, jaksi regulovaná v tom, že každý musel být zaměstnán, musel si tedy vydělávat a rovněž musel mít vlastní trvalé bydliště. Alespoň teoreticky tak neexistovala možnost, že by byl někdo bez práce a žil v bídě a jiný žil v bohatství a přepychu. Práce byla lidem často

---

¹¹ <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/1337864-prvni-svobodne-volby-si-nechal-ujit-malokdo>

¹² SUK, Jiří. *Labyrintem revoluce: aktéři, zápletky a křížovatky jedné politické krize : (od listopadu 1989 do června 1990)*. Vyd. 2. Praha: Prostor, 2009. Obzor (Prostor). ISBN 978-80-7260-219-3, s. 54

přidělována, i když o ni neměli zájem, nebo jim bylo znemožněno vykonávat svoje původní povolání. Každý člen společnosti byl kontrolován, aby byla zajištěna „rovnost“ všech i za cenu okleštění svobodného výběru. Naopak sametová revoluce přinesla i v tomto ohledu uvolnění, otevřenost a svobodu pro všechny tak, aby se mohli rozhodnout, zda a co chtějí dělat. Nikdo již nekontroloval a nepředepisoval nikomu zaměstnání, což mnozí využili a uplatnili se v soukromé podnikatelské sféře, ale mnozí také nebyli připraveni nést za sebe odpovědnost a skončili bez práce a posléze v dlužích a často i bez domova. Ve společnosti se tak postupně začaly diferencovat jednotlivé třídy, bohatší, vyšší střední vrstva, nižší střední vrstva, chudí a bezdomovci.

2.2 Změny v legislativě církví

2.2.1 Legislativa obecně

Stejně tak jako probíhaly změny v oblasti politiky, ekonomiky i společenského života po roce 1989, probíhaly pochopitelně i v rámci církve. Počátkem roku 1990 se začala měnit situace pro církve a náboženské organizace a jednalo se jak o křesťanské církve, tak i jiné náboženské společnosti. Otevřela se možnost znovu se svobodně shromažďovat na církevní půdě katolických kostelů a evangelických sborů, vykonávat v rámci církví a náboženských společností charitativní činnost, znovu začít vyučovat náboženství na školách veřejných, provádět pastorační činnost v nemocnicích, zakládat vlastní církevní a náboženské spolky a charity. Z legislativního úhlu pohledu byly některé zákony zrušeny, jiné novelizovány, některé nové přijaty, tak, aby upravovaly podmínky pro další vývoj církví a náboženských společností.

2.2.2 Listina základních práv a svobod, svoboda náboženského vyznání

Zákon číslo 218/49 Sb. byl novelizován a bylo vypuštěno v podstatě vše s výjimkou hospodářských ustanovení. Se vznikem samostatné České republiky 1. 1. 1993 vešel v platnost zákon číslo 2/1993 Sb. Listina základních práv a svobod, ze dne 16. 12. 1992. Podle Listiny základních práv a svobod, článek 2, odstavec 1: „*Stát je založen na demokratických hodnotách a nesmí se vázat ani na výlučnou ideologii, ani na náboženské vyznání*“ článek 15,

odstavec 1: „*Svoboda myšlení, svědomí a náboženského vyznání je zaručena.*“ Dále článek 16, odstavec 2: „*Církev a náboženské společnosti spravují své záležitosti, zejména ustavují své orgány, ustavují své duchovní a zřizují řeholní a jiné církevní instituce nezávislé na státních orgánech*“.¹³ Listina zaručuje občanům svobodu se sdružovat v církvích, či jiných náboženských společnostech a mohou v nich vykonávat činnost, která těmto církvím či společnostem náleží. Tímto výnosem vyšlo zřetelně najevo, že stát nadále nebude zasahovat do pravomocí církví a náboženských společností, byl zrušen dohled státu nad církvemi a udělování státního souhlasu k vykonávání služby duchovním.

2.2.3 Definice a registrace církví a náboženských společností

Další právní náležitosti upravuje dále zákon číslo 3/2002 Sb. o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů ze dne 27. 11. 2001. Církví, či náboženskou společností se v tomto zákoně rozumí: „*dobrovolné společenství osob s vlastní strukturou, orgány, vnitřními předpisy, náboženskými obřady a projevy víry, založené za účelem vyznávání určité náboženské víry, ať veřejně, nebo soukromě, a zejména s tím spojeného shromažďování, bohoslužby, vyučování a duchovní služby.*“¹⁴ Tento zákon dále legislativně upravuje postavení církví a náboženských společností, podmínky vzniku působení církví a náboženských společností, podmínky získání statutu právnické osoby, registrace jednotlivých církví a náboženských společností, zvláštní ustanovení apod. K registraci konkrétní církve, či náboženské společnosti musí být podána žádost na Ministerstvo kultury České republiky, splňující jednotlivé konkrétní požadavky a další náležitosti upravené tímto zákonem. Pokud církev nebo náboženská společnost tyto požadavky splňují, je možné je zaregistrovat, čímž získávají statut právnické osoby. Registrované církve a náboženské společnosti je poté možno dohledat ve veřejně přístupném rejstříku svazu církví a náboženských společností vedených na Ministerstvu kultury České republiky. Zákon o

---

¹³ *Listina základních práv a svobod: komentář.* Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-750-6, s. 370

¹⁴ CHOCHOLÁČ, Aleš. *Zákon o církvích a náboženských společnostech: komentář.* Praha: Wolters Kluwer, 2016. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-296-2, s. 2

církvích dále stanovuje, kdy může být církvi přiznáno oprávnění k výkonu tzv. zvláštních práv. Těmi se pro účely tohoto zákona rozumí například: financování církví podle zvláštního předpisu, konání obřadů, uzavírání manželství, pověřování duchovních, zřizování církevních škol, vyučování náboženství a další. V legislativě církví a náboženských společností došlo i k dalším významným změnám, například v oblasti rodinného práva.

2.2.4 Církevní sňatek

Uzavřít sňatek v období totality bylo možné jen před „úřadem“. V tehdejších dobách se jednalo zejména o místní, městské, obecní a krajské národní výbory. Církevní obřady byly sice také uzavírány, ale neměly právní status. Aby bylo manželství právně platné, muselo být uzavřeno před orgánem státu. Po roce 1989 a novele zákona mohou opět oddávat duchovní registrovaných církví nebo náboženských společností, mající k tomu oprávnění. Je ale třeba, aby snoubenci předložili osvědčení o uzavření církevního sňatku, které nesmí být starší šesti měsíců od data vydání a které snoubenci předají oddávajícímu. Ten je ze zákona povinen doručit protokol o uzavření církevního sňatku do tří pracovních dnů příslušnému matričnímu úřadu, který vystaví oddací list. Manželství je uzavřeno stejně právoplatně jako v minulosti a lze uzavřít „pouze“ církevní sňatek, který nabývá stejných práv jako sňatek občanský. Občanským soudem může být rozvedeno i manželství uzavřené před orgánem církve, to ale nemusí platit i naopak.¹⁵

2.2.5 Vězeňská duchovenská péče, armáda a policie

Další změnou legislativy je výkon duchovenské služby ve věznicích. V minulosti bylo v evropské tradici běžné, že byla poskytována duchovní pomoc, zejména z důvodu začlenění odsouzených zpět do společnosti po výkonu trestu, pomoci v oblasti sociální i jiných. V roce 1994 byla uzavřena dohoda o poskytování duchovní péče mezi Vězeňskou službou České republiky, římskokatolickou církví a církvemi a náboženskými společnostmi patřící k instituci Ekumenické rady církví České republiky. Dohoda upravovala podmínky, spolupráci duchovních s Vězeňskou službou České republiky,

---

¹⁵ SVOBODA, František. *Legislativní prostředí pro činnost církví a náboženských společností*. Brno: Centrum pro výzkum neziskového sektoru, 2007. ISBN 978-80-239-8481-1, s. 12

poskytování pomoci od duchovních odsouzeným nebo občanům nacházejícím se ve vazbě. V roce 1998 byla zřízena nová platová tabulková místa pro duchovní. Církev se podle zákona o výkonu trestu odnětí svobody může podílet na nápravě odsouzených poskytováním duchovní péče, duchovní mohou vést rozhovory s odsouzenými, mohou pořádat bohoslužby, vést pastorační rozhovory apod. Mohou vést nejrůznější přednášky s duchovní tematikou a zaměřit se také třeba na etiku a celkově směřovat ke změně myšlení odsouzených a jejich následné lepší resocializaci po propuštění po odpykání trestu. Tato péče je poskytována nevládní organizací, která má právní formu občanského sdružení a je vedena pod názvem Vězeňská duchovenská péče.¹⁶

Další oblastí, ve které došlo k legislativním změnám, je vojenská duchovní péče. I ve vojenském prostředí bylo umožněno poskytnutí péče zajišťované duchovními. Došlo k uzavření dohody mezi Ministerstvem obrany České republiky, Ekumenickou radou církví České republiky a Českou biskupskou konferencí v roce 1998. Tato dohoda upravovala formy pomoci vojákům a velitelům vojenských posádek a branci dostali možnost odmítnutí základní vojenské služby z náboženských důvodů. Byla zřízena tzv. civilní služba, kdy bylo možno nahradit povinnou vojenskou službu zaměstnáním k tomu určeným, zpravidla ve zdravotnictví. Po zrušení povinné vojenské služby už v podstatě tato možnost ztratila význam, ale v Listině základních práv a svobod zůstala zakotvena.

Víceméně obdobná situace byla i v případě policie. V roce 2002 došlo k uzavření dohody mezi Ministrem vnitra České republiky, Českou biskupskou konferencí a Ekumenickou radou církví České republiky o tom, že duchovní mohou poskytovat pomoc v oblasti posttraumatické intervenční péče. V těchto případech pak mohou duchovní poskytovat spolu s policejními psychology i policisty duchovní a psychologickou pomoc. V praxi se jedná zejména o případy, kdy jsou policisté vystaveni traumatizujícím zážitkům při těžkých dopravních nehodách, vraždách, nebo zadržování pachatele se střelnou zbraní apod.¹⁷

---

¹⁶ SVOBODA, František. *Legislativní prostředí pro činnost církví a náboženských společností.*

Brno: Centrum pro výzkum neziskového sektoru, 2007. ISBN 978-80-239-8481-1, s. 13

¹⁷ Tamtéž, s. 14

2.2.6 Církevní školství

Přijetím školského zákona číslo 561/2004 Sb. došlo k dalším změnám v legislativě církví a náboženských společností. Školský zákon umožňuje na základě zvláštního práva církvím a náboženským společnostem zřizovat školy, přičemž výuka v těchto školách se řídí stejnými směrnicemi, které vydalo ministerstvo školství pro školy státní. Mohou tedy zřizovat školy mateřské, základní, střední i vyšší odborné. Vysoké školy, tedy teologické fakulty, církve ani náboženské společnosti nezřizují, tyto fakulty působí v rámci státních vysokých škol a poskytují teologické vzdělání. Teologické fakulty tedy fungují pod vedením těchto škol a platí pro ně stejné podmínky jako pro ostatní fakulty veřejné.

V souvislosti se školským zákonem byla obnovena výuka náboženství na veřejných školách, jejichž zřizovateli jsou obce nebo kraje. Toto vyučování náboženství probíhá formou nepovinné výuky volitelných předmětů. Náboženství vyučují pověřeni zástupci registrovaných církví a náboženských společností, kteří k tomu mají zvláštní oprávnění.¹⁸

2.2.7 Hospodaření a financování, církevní restituce

Legislativní úprava církevního majetku, financování církví a náboženských společností, což je téma velmi diskutované, proběhla po více než dvacetileté snaze teprve v nedávné době. V listopadu 2012 byl přijat zákon číslo 428/2012 Sb. o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi a o změně některých zákonů, který má vyřešit navrácení církevního majetku, financování církví a také odluku církve od státu.¹⁹ Podle znění tohoto zákona by církvím a náboženským společnostem, kterým byl v období od 25. 2. 1948 do 1. 1. 1990 zkonfiskován majetek, tento majetek alespoň částečně navrácen. Církvím by tak měl být vrácen majetek v hodnotě 75 miliard korun a dále po dobu třiceti let postupně vypláceno přibližně 59 miliard korun jako náhrada za majetek, který z různých důvodů být vrácen nemůže. Ustanoveními tohoto zákona bude postupně snižován státní příspěvek církvím a náboženským

---

¹⁸ SVOBODA, František. *Legislativní prostředí pro činnost církví a náboženských společností*. Brno: Centrum pro výzkum neziskového sektoru, 2007. ISBN 978-80-239-8481-1, s. 15

¹⁹ KŘÍŽ, Jakub. *Zákon o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi: komentář*. V Praze: C. H. Beck, 2013. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-472-8, s. 19

společnostem, kterým je vyplácen, například na platy duchovních, a to po dobu 17 let. Teprve poté dojde k úplné a konečné odluce církve a náboženských společností od státu.

Legislativa poskytuje církvím a náboženským společnostem svobodu a otevřenost, umožňuje zapojit se do dění ve společnosti a oslovovat širokou veřejnost, seznamovat ji se svými vizemi do budoucna a jejich přínosem. Současně však může odhalit do určité míry i opačné, víceméně negativní postoje, například v pojetí přístupu a odpovědnosti, kterou za sebe musí nést. Je zřejmé, že se může ukázat, že ne všechny církve a náboženské společnosti unesou nově nabytou svobodu a odpovědnost. Pravděpodobně skutečně reálný pohled na ni se naskytne až ve chvíli, kdy dojde k úplné a definitivní odluce církví a náboženských společností od státu v roce 2029.

2.3 Pohled společnosti na církve

Po pádu komunistického režimu se zdálo, že dojde k nárůstu počtu věřících na české náboženské scéně, ke kterému skutečně na počátku devadesátých let došlo. Již v průběhu druhé poloviny 80. let docházelo k oživení zájmu o religiozitu, k němuž přispělo mimo jiné například šíření nábožensky orientovaného samizdatu.

K církvím, zejména římskokatolické se začali hlásat lidé z řad mládeže a mladých dospělých, kteří tím vyjadřovali odpor ke stávajícímu režimu. Účast na bohoslužbách sice výrazně nestoupla, ale došlo k několika událostem, které byly pro tehdejší náboženskou scénu významné.²⁰ Například poutě věřících na Velehrad, která se konala u příležitosti 1100 let úmrtí sv. Metoděje, v červenci 1985 se podle různých zdrojů zúčastnilo přes sto tisíc věřících, což byla největší „protirežimní akce“ za celé období vlády komunismu. V roce 1988 proběhla další poutě, k blahoslavené Anežce České, která byla v polovině listopadu následujícího roku kanonizována, a oslava svatořečení se konala již v duchu právě probíhající revoluce. Také první historická návštěva papeže na jaře roku 1990 u nás mimo jiné symbolizuje počátek „nového svobodného věku“.

Po revoluci tedy opravdu nastal „duchovní hlad“, do tehdejšího Československa začaly pronikat evangelické a charismatické proudy, zájem

---

²⁰ NEŠPOR, Zdeněk R. *Příliš slábi ve víře: česká ne/religiozita v evropském kontextu*. Praha: Kalich, 2010. ISBN 978-80-7017-147-9, s. 97-98

o duchovní křesťanskou literaturu, religionistiku, stejně tak jako o informace zveřejňované v tisku a médiích byl skutečně značný. I když se z počáteční euforie v průběhu času situace na naší náboženské scéně vyvinula poněkud jinak, je třeba se jistě zmínit k jakým konkrétním změnám, zejména v nově vznikajících křesťanských médiích, tisku a křesťanské literatuře docházelo.

2.3.1 Křesťanská média

Během 90. let vysílají u nás jak veřejnoprávní média, tak také vznikají a začínají vysílat média zcela nová, soukromá. Sem patří také ta křesťanská, tzn. média, která se pouze malou měrou soustřeďují na obecně zveřejňované informace a jejichž hlavním tématem je předávání křesťanské víry, pohledu na ni, osobních zkušeností, zveřejňování a připomínání historických faktů z dějin církve a křesťanství, osobních rozhovorů duchovních i laiků, přenosy některých bohoslužeb, kulturních a společenských akcí a mnoho jiných.

2.3.2 Křesťanská rádia

Na podzim roku 1995 začíná vysílat rádio Proglas. Jedná se o soukromou křesťanskou rozhlasovou stanici, která je financována dobrovolnými příspěvky posluchačů. Rádio Proglas je neziskové rádio, sídlící v Brně, v budově Biskupského gymnázia. Zakladatelem a rovněž ředitelem této rozhlasové stanice je Ing. Martin Holík. Stanice ve svém programu nabízí mluvené slovo, vzdělávací programy, přenosy bohoslužeb, modlitby, zpravodajství, i různé žánry hudby. Kromě vlastního programu přenáší také české vysílání Rádia Vatikán. Rádio Proglas je rozhlasová stanice rodinného typu, při vytváření vlastních pořadů je jí normou Katechismus katolické církve. Distancuje se od závislosti na všech politických a ekonomických subjektech. Snaží se o aktivní zapojení posluchačů, například formou společných modliteb, podporuje vzájemnou snášenlivost, rasovou, konfesijní, politickou i kulturní. Stanice šíří poselství evangelia a křesťanskou kulturu, snaží se předávat úctu ke kulturnímu prostředí a náboženským hodnotám.²¹

Dalším křesťanským rádiem je Rádio 7, které sice vzniklo v roce 2003, ale vysílalo již v období před revolucí pod názvem TWR (Trans Word Radio)

---

²¹ <https://www.proglas.cz/o-nas-a-s-nami/>

z Monte Carla.²² Rádio 7 je název stanice celodenního vysílání křesťanské rozhlasové misie TWR-CZ a TWR-Slovakia. Rádio je možné naladit na internetu nebo satelitu. Program stanice zajišťují dvě společnosti, česká a slovenská redakce TWR. Stanice vysílá sedm dnů v týdnu, připravuje pořady pro posluchače, mimo jiné také pro spolupracující rádio Proglas. Řídí se základními křesťanskými zásadami vycházejícími z bible. Šíří evangelium, přenáší diskusní pořady, čtení z Bible apod. Přispívá ke kultuře a obecné vzdělanosti jak mezi věřícími tak i pro ostatní posluchače.²³

2.3.3 Křesťanská televize

Dalším důležitým multimédiem pro společnost je televize. V roce 2006 se představila televize Noe jako jediná nekomerční televize, zaměřující se na křesťanského diváka. Ředitelem televize je kněz a salesián Mgr. Leoš Ryška. Podobně jako rádio Proglas usiluje televize Noe o předávání křesťanských hodnot a podporuje náboženskou snášenlivost. Zaměřuje se na předávání kulturních a etických norem. Spolupracuje s církvemi a neziskovými organizacemi. Televize Noe spolupracuje s rádiem Proglas, někdy se i vzájemně doplňují. V současnosti vysílá již téměř 24 hodin denně. Vysílá některé živé přenosy, kromě nich je možné si vybrat v široké nabídce pořadů publicistických, historických, koncertů i divadelních představení. Má také své vlastní zpravodajství s názvem Noeviny a obecně je v povědomí diváka známa jako „televize dobrých zpráv“.²⁴

2.3.4 Křesťanský tisk

Za zmínku jistě stojí i křesťanský tisk a křesťanská nakladatelství. Vychází mnoho periodik a časopisů. U tiskovin je výběr již širší, zajišťuje je katolická církev, ale i různé církve evangelické a evangelikální.

Katolická církev jako největší a nejpočetnější v České republice vydává pravděpodobně největší množství novin a časopisů, nejznámější je zřejmě Katolický týdeník, který informuje o dění v římskokatolické a řeckokatolické církvi u nás i ve světě. Na stránkách týdeníku najdeme jak zprávy z církve

---

²² <http://www.radio7.cz/kdo-jsme/twr-cz/historie>

²³ <http://www.radio7.cz/kdo-jsme/radio-7>

²⁴ <http://www.tvnoe.cz/o-nas>

doma i v zahraničí, tak se zde nachází také liturgická čtení, kázání, pozvánky na různé církevní akce apod. Týdeník obsahuje také program výše zmiňovaných médií rádia Proglas a televize Noe.

Katolický týdeník představuje nejčtenější a nejdůležitější katolickou tiskovinu v České republice.²⁵ Další z katolických tiskovin, které můžeme jmenovat, je například časopis pro novou evangelizaci Milujte se, časopis pro homiletiku a kněžskou spiritualitu Fermentum, měsíčník Getsemany s důrazem na eklesiologii a další.

Některé ostatní nekatolické církve a náboženské společnosti také vydávají tiskoviny. Za všechny můžeme jmenovat například časopis Český bratr, měsíčník, který vydává Českobratrská církev evangelická, nebo magazín Brána, vydávaný Církví bratrskou. Mezi dalšími také časopis Život víry, jako jediný český mezidenominační křesťanský měsíčník vydávaný Křesťanskou misijní společností.

2.3.5 Křesťanská nakladatelství

Před revolucí fungovalo v České republice Ústřední církevní nakladatelství, které bylo celé pod vlivem a cenzurou totalitního režimu. Ostatní nakladatelství byla ve své činnosti velmi omezena (např. Kalich). Po roce 1989 vzniklo přibližně dvacet pět nových křesťanských nakladatelství. Z křesťanských nakladatelství vzniklých po roce 1989 můžeme jmenovat Karmelitánské nakladatelství, Portál, Návrat domů nebo Křesťanský život.

Karmelitánské nakladatelství je největší katolické nakladatelství, založené karmelitány v roce 1991 se sídlem v Kostelním Vydří. Zaměřuje se na vydávání náboženské literatury, jejíž distribuci zajišťuje pro celou Českou republiku. Provozuje také dceřiné nakladatelství a distribuci se zásilkovou službou na Slovensku. Internetové stránky, které nakladatelství provozuje, jsou velmi důležité pro křesťany hledající dostupnou náboženskou literaturu, ale najdou zde i informace o programech a připravovaných křesťansky zaměřených akcí. Mezi autory vydávající v tomto nakladatelství patří například Hana Pinknerová, Marie Svatošová, Vojtěch Kodet, Kateřina Lachmanová, Józef Augustyn, Anselm Grün a mnoho dalších. Dosud vydalo na 1500 titulů.

---

²⁵ <http://www.katyd.cz/>

Mezi nejúspěšnější edice tohoto nakladatelství patří Karmelitánská spiritualita a Malý duchovní život.²⁶

Nakladatelství Portál navázalo na samizdatovou činnost křesťanské literatury, ale později se zaměřilo zejména na oblast pedagogiky a psychologie. Vlastníkem nakladatelství je salesiánská provincie Praha, sídlící v Praze - Kobylicích. Vydává přibližně sto nových titulů ročně z oblasti sociologie, politologie, antropologie, psychologie, pedagogiky, ekologie, spirituality, náboženství a jiných.²⁷

Nakladatelství Návrat domů je pražské nakladatelství moderní křesťanské literatury, často překladů z angličtiny evangelické nebo evangelikální. Mezi nejvýznamnější patří díla C. S. Lewise. Toto nakladatelství také vydalo několik knih s kritikou evoluční teorie. Proniklo i na sekulární trh, vydalo již zhruba na 400 knih, mezi které kromě již zmiňovaných patří velké biblické slovníky a encyklopedie a rovněž biblické komentáře.²⁸

Nakladatelství Křesťanský život se zaměřuje zejména na rady pro běžný, každodenní život křesťana. Jeho hlavní činností je ale vydávání časopisu Život v Kristu, který je zaměřen především na mladou křesťanskou generaci.²⁹

2.3.6 Křesťanské internetové stránky

V neposlední řadě je jistě důležité upozornit na internet, jako medium, díky kterému je možné pro věřící, ať už duchovní, nebo laiky, získávat všeobecné informace o křesťanských církvích a náboženských společnostech. V současnosti je již poměrně běžné dohledat si konkrétní stránky jednotlivých církevních sborů a náboženských společností nebo i internetové stránky některých duchovních. Nejen katolická církev, ale všechny křesťanské církve a také nové náboženské společnosti mají své internetové stránky, na kterých jsou zveřejněny základní informace ze života jednotlivých církevních sborů, kontakty na vedoucí pracovníky konkrétních církví, často bývají zveřejňovány i akce, které daná církev pořádá, programy bohoslužeb a další cenné informace.

---

²⁶ <http://www.kna.cz/spolecnost-kna/>

²⁷ <http://www.portal.cz/o-portal/>

²⁸ [https://cs.wikipedia.org/wiki/N%C3%A1vrat_dom%C5%AF_\(nakladatelstv%C3%AD\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/N%C3%A1vrat_dom%C5%AF_(nakladatelstv%C3%AD))

²⁹ <http://apostolskacirkev.cz/spolecnosti/nakladatelstvi-krestansky-zivot>

2.3.7 Rozčarovaná společnost

Uvědomujeme si tedy, že v současné společnosti má církve své nezastupitelné místo, a široká veřejnost má možnost být informována stále více dostupnými prostředky. Bohužel na rozdíl od 90. let, kdy byl zaznamenán poměrně značný nárůst věřících, což je pochopitelné vzhledem k politické situaci, která u nás před rokem 1989 vládla, dnešní počty věřících v křesťanských církvích mají spíše sestupnou tendenci. Pravděpodobně je tato situace odrazem současného životního stylu, který je stále více uspěchaný, a tlak na společnost, především časový, je značný. Lidé se stále více upínají k jiným duchovním proudům, které je naplňují více než křesťanské. Za všechny můžeme jmenovat například hnutí Nového věku (New Age), scientologie a jiné. Dnešní společnost je názorově rozdělená a rozčarovaná, jedním z hlavních důvodů jsou církevní restituce, jako oblast, která je často řešena v médiích, ať už veřejnoprávních, nebo církevních. Ohledně restitucí bylo vedeno mnoho sporů a debat a názory na ně jsou obecně a v širším měřítku záporné.³⁰

Dalším neméně důležitým důvodem názorové odlišnosti na křesťanské církve a náboženské společnosti je obecně negativní postoj k církvím jako k nedemokratickým institucím. Podle mnohých jsou křesťanské církve plné předpisů a zákazů, které člověka omezují (rozvody, homosexualita, smíšená manželství apod.). Společnost touží po otevřenosti, volnosti a toleranci, ale neuvědomuje si, že i ty musejí mít své pevné základy, ze kterých je třeba vycházet. Takovými jsou právě základy biblické, které mimo jiné určily směřování celé západní společnosti a od kterých se dnes mnozí distancují. Na první místo staví často individuální potřeby a neuvědomují si, že při nedodržování pevných základů hrozí celé společnosti morální úpadek. Mimo jiné je to způsobeno i tím, že pozitivní činnosti, charitativní služby a ostatní církevní aktivity nejsou v obecném povědomí příliš zřetelné, zatímco o těch negativních se hovoří mnohem více.

---

³⁰ NEŠPOR, Zdeněk R. *Příliš slábi ve víře: česká ne/religiozita v evropském kontextu*. Praha: Kalich, 2010. ISBN 978-80-7017-147-9, s. 123

2.4 Rozmanitost církevní scény

Stejně tak, jako vnímáme po roce 1989 pestrost a rozmanitost v politické, ekonomické a společenské rovině, můžeme ji vnímat i na úrovni církví a církevních i ekumenických a naddominačních organizací. V této podkapitole se zaměřím na rozmanitost církevní scény po roce 1989, přičemž se budu zabývat výlučně křesťanskými církvemi v biblickém smyslu slova, a to hlavně na tradiční velké církve i na nejvýznamnější menší a nově vzniklé, protestantské církve. V České republice je v současnosti registrováno 38 církví a náboženských společností, z nichž jsem pro tento účel a jako příklad deset vybrala. Pokusím se stručně popsat historii jednotlivých církví i to, co jednotlivé církve od sebe navzájem odlišuje, a na jejich vývoj po období komunismu.

Nejdříve bych ale ráda připomněla definici církve, která vychází z Bible z řeckého „ἐκκλησία του κυρίου“ – společenství lidí povoláných, vyvolených Pánem. Stojí na úhelném kameni – Ježíši Kristu, který přinesl všem lidem bez rozdílu možnost v pokání a přijetí Jeho oběti přicházet k Bohu Otci. Nauka je založena na Písmu svatém – Bibli, a to na obou jeho částech – Staré i Nové smlouvě a vychází z víry v trojjediného Boha – Otce, Syna a Ducha svatého. Úkolem církve je sloužit Bohu a zvěstovat jeho království všem lidem. Toto vše je ukázkově obsaženo například v první epištole Petrově, druhé kapitole verše 4-10, nebo v listu Efezským, druhé kapitole 19:22, a také ve Velkém poslání, které dal Ježíš svým učedníkům při svém nanebevzetí – evangelium podle Matouše 28:18-20.³¹

2.4.1 Římskokatolická církev

Římskokatolická církev je největší křesťanskou církví na světě. I v České republice je to církev, která má nejvyšší počet věřících.

Jako organizaci formuje římskokatolickou církev Kodex kanonického práva. Základní jednotkou katolické církve je diecéze v čele s diecézním biskupem, která se dále dělí na vikariáty a farnosti. Nejvyšším představitelem katolické

---

³¹ Bible: *Písmo svaté Starého a Nového zákona (včetně deuterokanonických knih) : český ekumenický překlad*. 16. vyd. (7., opr. vyd.). Přeložil Miloš BIČ, přeložil Josef Bohumil SOUČEK, přeložil Jindřich MÁNEK. Praha: Česká biblická společnost, 2008. ISBN 978-80-85810-80-6, s. 1149

církve je papež, který má funkci nejvyššího zákonodárce a je zároveň pro křesťana nespornou autoritou. Systematicky uspořádaný souhrn římskokatolické nauky o víře a mravech je Katechismus katolické církve.

Bohoslužba je základem katolického života, je složena ze dvou částí, bohoslužby Slova a Eucharistie.³²

V katolické církvi se ustanovilo sedm svátostí: křest, biřmování, svátost smíření, svátost pomazání nemocných, svátost svěcení, svátost manželství a eucharistie. Katolická církev křtí dospělé i nemluvňata. Přijímat eucharistii může každý katolický křesťan ve stavu milosti, přistupovat mohou k eucharistii i pokřtěné děti. V pojetí katolické eucharistie přijímá víno jako krev Páně zpravidla vysvěcený kněz.

Specifikem katolické církve je její zbožnost, zejména uctívání svatých. Historicky se uctívání svatých odvozuje od křesťanských mučedníků. Nejvýznamnější místo mezi svatými má Ježíšova matka Maria. Mariánské dogma definovalo Marii jako bohorodici, trvale pannu, její neposkrvněné početí a nanebevzetí.³³

Problematiku vztahu církve a státu začala katolická církev řešit až koncem 19. stol., kdy začala vydávat sociální encykliky, které stanovily zásady pro orientaci v sociálních otázkách. Zvláštní důraz věnuje katolická církev školství a vzdělávání. Vyučuje na veřejných školách a zakládá i školy vlastní. Další oblastí, ve které se katolická církev angažuje, je zdravotnictví a charitativní činnost církve. Česká katolická charita, řeholní společenství a další provozují řadu domovů pro seniory, dětských domovů, hospiců, ústavů pro mentálně postižené i nemocnic.

Katolická církev v České republice organizuje řadu hnutí a spolků, např. Hnutí Fokoláre, Katolická charismatická obnova, Asociace křesťanských hnutí mládeže a mnoho jiných. Z významných katolických akcí jmenujme např. Celostátní setkání mládeže, Tříkrálová sbírka a jiné. Tato církev se podílí také na chodu křesťanských katolických médií, jako je televize, rozhlas a tisk, provozuje některá nakladatelství, internetové stránky apod. Od roku 2008 je přidruženým členem Ekumenické rady církví České republiky.

---

³² FILIPI, Pavel. *Křesťanstvo: historie, statistika, charakteristika křesťanských církví*. 4., dopl. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2012. ISBN 978-80-7325-280-9, s. 65-87

³³ Tamtéž, s. 97

2.4.2 Českobratrská církev evangelická

Je největší protestantskou církví v České republice. Vznikla spojením Evangelické církve augsburského vyznání a Evangelické církve helvetského vyznání. Spojením nebyly opuštěny tradice reformace, ČCE prohlásila již při svém ustavení duchovní jednotu se světovým protestantismem. Sama sebe chápe jako pokračovatelku české reformace a husitského hnutí. Ke členům této církve patřili dva členové, kteří se stali oběťmi totalitního režimu – Milada Horáková a Jan Palach.³⁴

Za základ víry a života považuje Bibli, věří v Trojjediného Boha. Navazuje kromě tradice české reformace a husitství i na Jednotu Bratrskou.

Základní jednotkou Českobratrské církve evangelické je farní sbor, který spravuje staršovstvo. V evangelické církvi jsou zastoupeny všechny generace aktivně se podílející na činnosti sboru. Církev křtí dospělé i děti, obvyklý způsob křtu je pokropením, politím i ponořením. Křtu mohou být přítomni svědci – kmotři. V případě pokřtěného dítěte se na prahu dospělosti provádí konfirmace (obdoba katolického biřmování), kterému předchází příprava.

Bohoslužby se obvykle konají v neděli a ve dnech významných církevních svátků v evangelickém kostele či sboru. Nejčastěji jsou vedeny členy církve, kteří jsou ordinováni (mohou být i ženy). Součástí bohoslužby je kázání, modlitby, často zpěv a eucharistie vysluhované vínem a chlebem. Bohoslužby jsou přístupné všem křesťanům i nevěřícím.³⁵

Po pádu komunismu navázala Českobratrská církev evangelická na předválečnou práci České diakonie. Diakonie ČCE je druhou největší nestátní organizací zajišťující sociální služby. ČCE je zřizovatelem několika škol. Od roku 1924 vydává ČCE časopis Český bratr. Spolupracuje také na pořadech vysílaných Českou televizí, například v magazínech Uchem jehly, nebo Křesťanský magazín. Pořádá ekumenické bohoslužby, společenské a církevní akce.

---

³⁴ MOLNÁR, Amedeo, Miloslav KAŇÁK a Pavel FILIPÍ. *Český ekumenismus: theologické kořeny a současná tvář církví*. Praha: Ekumenická rada církví v ČSR, 1976, s. 177

³⁵ <http://www.evangelnet.cz/cce/chronologie>

2.4.3 Pravoslavná církev v českých zemích a na Slovensku

Jedná se o církev východního obřadu, která se řadí k tzv. východnímu ortodoxnímu křesťanství. V 11.stol se od sebe oddělily dvě velké větve křesťanstva, východní a západní, a začaly se vyvíjet samostatně. Věrouka pravoslavné církve vychází z učení církevních otců a ze sedmi koncilů, tak jako u většiny křesťanských církví. Zásadní význam má nicejsko-cařihradské vyznání. Pravoslavní chápou Krista jako vzkříšeného Pantokratora.

Pro pravoslavného křesťana je nejdůležitější účast na „svaté liturgii“, což je bohoslužba, která se koná podle významných tradic. Liturgie pravoslavných je velmi symbolická, typické je zapalování svící, křížování se, klanění apod. Chrám je orientován na východ a má tři části: předsíň pro katechumeny, chrámovou loď pro věřící a oltářní prostor, který je ale přístupný pouze duchovním. Oltářní prostor je oddělen ikonostasem. Pravoslavní vysluhují sedm svátostí. Křest je prováděn vždy trojím ponořením, po kterém následuje myropomazání. Křtí dospělé i děti.³⁶

Česká pravoslavná církev byla institucionalizovaná mezi roky 1926-1929. V roce 1951 když byly vytvořeny podmínky, získala od Ruské pravoslavné církve autokefalitu.³⁷ Dnes je pravoslavná církev, přejmenovaná v roce 1992 na Pravoslavnou církev v českých zemích a na Slovensku, v podstatě církví imigrantů, aktivních věřících příchozích zpravidla Ruska nebo Ukrajiny.

Základní organizační jednotkou pravoslavné církve je církevní obec, arciděkanáty a děkanáty jsou jejich dozorčí rady. V čele eparchie stojí volený a vysvěcený arcibiskup, vrcholným představitelem celé místní církve je metropolita.

Registrovaná byla v České republice pravoslavná církev v roce 1991, v roce 1998 byla autokefalita Pravoslavné církve v Čechách a na Slovensku potvrzena cařihradským patriarchátem. Pravoslavná církev vydává periodický tisk, časopis Hlas pravoslaví, od roku 2007 vychází také časopis Parrésia.

---

³⁶ NEŠPOR, Zdeněk R. a Zdeněk VOJTÍŠEK. *Encyklopedie menších křesťanských církví v České republice*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2015. ISBN 978-80-246-3315-2, s. 494

³⁷ MOLNÁR, Amedeo, Miloslav KAŇÁK a Pavel FILIPI. *Český ekumenismus: theologické kořeny a současná tvář církví*. Praha: Ekumenická rada církví v ČSR, 1976, s. 187

2.4.4 Církev československá husitská

Jedná se o původně českou národní církev, vyhlášenou dne 8. 1. 1920 pod názvem Církev československá. Název „husitská“ vystihuje kořeny její teologie. Církev československá se po vyhlášení republiky začala odštěpovat z církve římskokatolické, zejména o Vánocích roku 1919 po velkém ohlase věřících na půlnoční mši došlo k zásadnímu podnětu ke vzniku a založení nové církve, který byl posléze uskutečněn.³⁸

Husitská církev je křesťanskou církví, která se hlásí ke staro-křesťanské, cyrilometodějské a reformační tradici, je církví liturgickou a presbyterní, vysluhuje sedm svátostí, stejně jako církev římskokatolická. Uplatňuje episkopální prvky, sloužit mohou duchovní i laici, muži a od roku 1947 i ženy. Za zdroje své nauky označuje snahu a navrácení se k prvotní církvi.

Základní jednotkou Církve československé husitské je náboženská obec, v čele s farářem, či farářkou a radou starších. V čele církve stojí ústřední rada tvořená zástupci diecézí, biskupy, děkanem Husitské teologické fakulty a patriarchou, který je nejvyšším celocírkevním představitelem. Nejvyšším zákonodárným orgánem církve je sněm.³⁹

Husitská církev vyznává víru v Trojjediného Boha, za základ života považuje svědectví a zvěst Písma svatého. Nedělní bohoslužba je základem náboženského života, bohoslužba má dvě části – zvěstování Božího slova a společenství při Večeři páně. Husité křtí nemluvňata i dospělé.

Církev československá husitská se angažuje ve školství, zřizuje církevní školy, spolupracuje s Husitskou teologickou fakultou University Karlovy, vede Husův institut teologických studií. Vydává týdeník Český zápas a časopis Cesta pro děti a mládež, dále provozuje nakladatelství Blahoslav. V roce 1994 zřídila církev husitská diakonii za účelem zajištění sociálních služeb potřebným a pro rozvinutí misie. Přípravuje kaplany pro práci ve vězeňství a v nemocnicích.

---

³⁸ <http://www.cesh.cz/view.php?id=18>

³⁹ MOLNÁR, Amedeo, Miloslav KANÁK a Pavel FILIPI. *Český ekumenismus: theologické kořeny a současná tvář církví*. Praha: Ekumenická rada církví v ČSR, 1976, s. 170-171

2.4.5 Církev bratrská

Je evangelikální církví, vznikla v roce 1880 jako Svobodná církev reformovaná, v roce 1919 byla přejmenována na Jednotu českobratrskou a od roku 1967 nese název Církev bratrská. Svobodná církev reformovaná, ze které Církev bratrská vzešla, byla pevně přesvědčena, že církev má být nezávislá na státu a má se skládat ze členů po osobním rozhodnutí a obrácení.⁴⁰

Důraz je kladen zejména na misijní službu a mravní odpovědnost. Při konání bohoslužby jsou významné chvály (písně se specifickým žánrem a texty) a sborový zpěv. Liturgie je volná, od počátku je počítáno i s laiky, kteří mohou být i ordinováni na kazatele. Církev bratrská křtí jak dospělé, tak děti. Většinou ale rodiče dávají před křtem přednost požehnání dětem při slavnostní bohoslužbě a nechávají na dětech, jak a kdy zvolí způsob svého křtu. Křtí se pokropením, politím, nebo ponořením. Základní jednotkou církve je místní sbor, který může zřizovat stanice. Vedení sboru tvoří volené staršovstvo a předsedá mu volený kazatel. Církev má svoji Radu církve, kterou její předseda zastupuje navenek. Až do vydání komunistických zákonů v roce 1949 si církev zakládala na své samostatnosti a nezávislosti.⁴¹

Církev bratrská se vždy velmi zapojovala do práce diakonie a sociální činnosti, vydávala misijní a církevní časopisy. Od svého počátku provozovala sirotčince a domy pro seniory. Tyto objekty byly po vydání nových církevních zákonů v roce 1949 konfiskovány. V rámci restitucí v letech 1993-1998 byl vrácen objekt v Praze - Chvalech. Sociální činnost mohla být celkově obnovena až po revoluci, od roku 1994 zaštiťuje CB Diakonii, která provozuje dům pro seniory Bethesda právě v bývalém sirotčinci, dále středisko pro postižené Slunečnice a středisko chráněného bydlení. V oblasti školství zřídila CB v roce 1990 Evangelikální teologický seminář. Církev bratrská je jednou z nejrychleji rostoucích církví, co do počtu členů po roce 1989.

---

⁴⁰ NEŠPOR, Zdeněk R. a Zdeněk VOJTÍŠEK. *Encyklopedie menších křesťanských církví v České republice*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2015. ISBN 978-80-246-3315-2, s. 209-212

⁴¹ *Vyznání víry s komentářem: a, Duchovní zásady Církve bratrské*. Praha: Rada Církve bratrské v nakladatelství Samuel, 2017. ISBN 978-80-88106-05-0, s. 3-5

2.4.6 Bratrská jednota baptistů

Jedná se o protestantskou církev, která je sdružením českých baptistických sborů. Baptistická církev klade silný důraz na to, že křest je vědomé rozhodnutí následovat Ježíše, to znamená, že nemůže být prováděn u nemluvňat.

Baptisté přijímají Bibli jako autoritu v každodenním životě, uplatňují jednoduchou liturgii a zvěstování evangelia. Důležitý je jejich postoj k mravním zásadám a následování Ježíše. Kvůli své různorodosti se rozhodli ustoupit od přesných formulací vyznání víry a řídí se proto pouze autoritou Bible a nejstarším křesťanským vyznáním. Křest se umožňuje pouze dospělým, ale dětem je poskytována adekvátní duchovní péče do doby, než se pro křest případně rozhodnou. Křest se koná vždy pouze ponořením.⁴²

Baptistické sbory se domnívají, že jednotlivá sborová společenství jsou plně církví a nepotřebují řídicí orgány, jejich zřízení je demokratické. Každý sbor je samostatný a podřízen jedině Bohu, kdokoliv ze členů, kterému je to schváleno, může kázat.

Po roce 1989 se baptisté vrátili k běžnému církevnímu provozu bez zásahů státu. Snaží se být církví odlukovou, chtějí prosazovat samofinancování. Dnes je situace taková, že některé sbory příspěvky přijímají, jiné jsou zcela samostatné a financují se sami z darů, nebo vlastních zdrojů. V roce 2013 se jako jediná zahrnutá církev baptisté odmítli podílet na restitucích církevního majetku, který byl komunisty zabaven.

Základní organizační jednotkou je sbor, který si ze svého středu volí staršovstvo a kazatele. Baptisté fungují jako sdružení místních sborů, nejvyšším orgánem je sjezd delegátů, který se koná každoročně.

V roce 1991 založila Bratrská jednota baptistů dvouletou pomaturitní Biblickou školu Dorkas v Olomouci, která se změnou zákonů ve školství byla později změněna na tříletou Vyšší odbornou sociální a teologickou školu. Baptisté vydávají od roku 1914 v Bratislavě měsíčník Rozsévač, který vychází dvojjazyčně a zůstává společným periodikem baptistických jednot v Čechách a na Slovensku.⁴³

---

⁴² NEŠPOR, Zdeněk R. a Zdeněk VOJTÍŠEK. *Encyklopedie menších křesťanských církví v České republice*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2015. ISBN 978-80-246-3315-2, s. 131

⁴³ Tamtéž, s. 153

2.4.7 Evangelická církev metodistická

Církev metodistická je protestantská církev, vznikla působením bratrů Wesleyových v Oxfordu. Mnoho zásad převzala z puritánství. Kazatelé církve metodistické se nazývali putující a kladli velký důraz na vypracování metod tak, aby dokázali psychologicky co nejlépe zapůsobit. Církev metodistická chtěla poukázat na to, že není omezená na určitý prostor, na konkrétní farnost, ale že je díky misii, šířena po všech světových kontinentech. Na naše území vstoupil metodismus v roce 1921. Češi, žijící v Americe usilovali o zřízení sboru ve své původní vlasti a zdůvodňovali svůj požadavek připomínáním požehnání, které metodismus přijal z českých zemí přes Ochranov.⁴⁴

Methodistická církev je světovou církví s jednou generální konferencí, scházející se jednou za čtyři roky. Základní jednotkou církve je farnost, která vede svoje sbory a kazatelské stanice, pro každý sbor existuje farní konference.

Methodisté vyznávají víru v Trojjediného Boha, za jedinou autoritu pak pokládají Písmo svaté, důležitá je praktická zbožnost i zdravá sebekritika, velký důraz je kladen na osobní poslušnost a ukázněnost. Ve svých sborech umožňují dvojí členství, přípravné a plnoprávné, přípravné členství se týká zejména dětí metodistických rodičů.

Bohoslužba se neliší od jiných evangelických církví. Zvláštní shromáždění se vedou pro děti a mládež, také pro ženy. Křest chápe metodistická církev nejen jako vnější projev přiznání své víry, ale současně jako „znovuzrození“. Křtí nemluvňata i dospělé, všemi známými způsoby praktikovanými v křesťanských církvích – pokropením, politím i ponořením.

Zvláštní důraz kladou methodisté na sociální službu potřebným. V roce 1997 získala církev zpět areál v Praze – Počernicích, kde byl v období první republiky provozován sirotčinec. Na tuto tradici methodisté navázali ustavením Střediska křesťanské pomoci, které pokračuje v sociální práci. V tomto areálu je provozován azylový dům pro pomoc rodinám s dětmi, schází se zde také klub seniorů a je poskytována duchovenská služba.⁴⁵

---

⁴⁴ MOLNÁR, Amedeo, Miloslav KAŇÁK a Pavel FILIPI. *Český ekumenismus: theologické kořeny a současná tvář církví*. Praha: Ekumenická rada církví v ČSR, 1976, s. 217

⁴⁵ NEŠPOR, Zdeněk R. a Zdeněk VOJTÍŠEK. *Encyklopedie menších křesťanských církví v České republice*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2015. ISBN 978-80-246-3315-2, s. 353

2.4.8 Církev apoštolská

Apoštolská církev je církev tzv. letničního hnutí. Spolu s misijními sbory Církve bez hranic praktikuje v posledních dvaceti letech třetí vlnu letničního hnutí. Důraz je kladen na obrácení křesťana a jeho další duchovní růst. Preferují křest vodou jako vnější znamení znovuzrození a obrácení, proto křtí pouze dospělé.

Apoštolská církev v souladu s dalšími letničními sbory považuje Písmo za základ křesťanské věrouky. Biblický text považují za Boží slovo bez chyb, většinou ho vykládají doslovně. Hlavními rysy letničního hnutí je křest v Duchu svatém a schopnost modlit se v jazycích.⁴⁶

V českých zemích se letniční hnutí začalo objevovat na začátku 20. stol. Zbožnost se projevovala především misijní a sociální činností. Letniční hnutí nebylo státem uznanou církví, věřícím byl doporučen přesun do jiných církví, které uznané byly. Ke státnímu uznání Apoštolské církve došlo v lednu 1989. Od roku 1989 je Apoštolská církev nejrychleji rostoucí církví v České republice, nejen počtem věřících, ale i počtem sborů. Je financována ze státních příspěvků.

Základní jednotkou církve je samostatný sbor vedený kazatelem a radou starších. Sbor může zřizovat stanice. Staršovstvo a ostatní pracovníci jsou sdruženi v Radě církve, ze svého středu volí Úzkou radu, což je výkonný orgán. Nejvyšším orgánem je konference.

Apoštolská církev provozuje nakladatelství Křesťanský život, v současnosti vydává křesťanskou literaturu, původní i překladovou a od roku 1990 vydává měsíčník Život v Kristu. V roce 1992 společně se slovenskou církví zřídila Letniční biblickou akademii. Zde bylo možno v rámci pomaturitního studia vzdělávat se v oblasti teologie. V letech 1996-1997 provozovala střední zdravotnickou školu v Kutné Hoře. Apoštolská církev má také vlastní diakonii a přidružená je k ní charitativní organizace Nehemia, protidrogová organizace Teen Challenge a klub mladých Royal Rangers – obnova skautingu.⁴⁷

---

⁴⁶ NEŠPOR, Zdeněk R. a Zdeněk VOJTÍŠEK. *Encyklopedie menších křesťanských církví v České republice*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2015. ISBN 978-80-246-3315-2, s. 91

⁴⁷ Tamtéž, s. 112

2.4.9 Církev Křesťanské společenství

Jedná se o protestantskou evangelikální církev, která jako jediná v republice představuje druhou vlnu letničního hnutí. Česká Církev Křesťanské společenství je součástí charismatického hnutí, její kořeny sahají do doby před rokem 1989. Charismatické hnutí se nejprve začalo objevovat v ČCE v Praze, a to především díky vikáři Danu Drápalovi, který po své evangelikální konverzi směřoval zejména k misijnímu zaměření. Z rychle rostoucího sboru se na začátku 80. let stalo centrum českého letničního hnutí.

Na konci 80. let se charismatický sbor ČCE v Praze na Maninách uspořádal do několika menších společenství v různých pražských čtvrtích. Po revoluci začala vznikat organizace, která podporovala české charismatické hnutí a v roce 1990 byla registrována jako Křesťanská misijní společnost.⁴⁸

V roce 1990 začala KMS vydávat časopis *Život víry* a další tiskoviny. V devadesátých letech vzniklo v Čechách asi šedesát charismatických sborů, které byly často tvořeny členy, dříve patřícími například k Církvi bratrské, nebo k Českobratrské evangelické církvi, ale i jiných.

V roce 2002 vznikla Církev Křesťanské společenství, která se pod tímto názvem zaregistrovala. Církev má kongregační zřízení, skládá se ze samostatných sborů, do kterých nemají právo zasahovat vyšší církevní orgány. Nejvyšším orgánem je kolegium pastorů.

2.4.10 Církev adventistů sedmého dne

Mezi nejvýznamnější specifika této evangelikální církve patří svčení soboty a očekávání druhého Kristova příchodu.⁴⁹

Stejným způsobem jako jiní evangelikálové přijímají učení Bible. Nejbližší mají adventisté k baptistům, stejně jako oni křtí pouze dospělé katechumeny výhradně ponořením. Zastávají názor, že k Bibli je třeba přistupovat jako k „psanému Božímu slovu“ a vykládají ji doslova. Pravděpodobně nejvíce se odlišují silným zaměřením na eschatologii.

Nejznámější odlišností od jiných evangelikálů a křesťanských církví vůbec jsou jejich bohoslužebná shromáždění v sobotu. Bohoslužba má dvě části.

---

⁴⁸ NEŠPOR, Zdeněk R. a Zdeněk VOJTÍŠEK. *Encyklopedie menších křesťanských církví v České republice*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2015. ISBN 978-80-246-3315-2, s. 270

⁴⁹ Tamtéž, s. 155

První je sobotní škola, ve které se diskutuje ve skupinách nad tématy a osobními přístupy z minulého týdne a ve druhé části probíhá bohoslužba s kázáním na biblické téma.

První adventistický sbor v Čechách byl založen v roce 1902 v Praze. V roce 1903 začal vycházet časopis Hlasatel pravdy. Adventistická církev poměrně významně vstoupila do společnosti zejména díky humanitární organizaci Adra a občanským sdružením Maranatha. V roce 1925 zřídila církev teologický seminář, který byl později zrušen a znovu obnoven v říjnu 1990. V roce 1993 bylo založeno církevní nakladatelství Advent-Orion, které se zaměřuje na církevní, zdravotní a psychologickou literaturu. Od roku 1990 vydávají adventisté časopis Advent. V roce 2004 začalo vysílat rádio Hlas naděje. Adventisté organizují také dětský skautský klub a jsou volně spojeni se sítí vegetariánských restaurací Country Life.⁵⁰

---

⁵⁰ NEŠPOR, Zdeněk R. a Zdeněk VOJTÍŠEK. *Encyklopedie menších křesťanských církví v České republice*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2015. ISBN 978-80-246-3315-2, s. 208

3. Ekumenická spolupráce

3.1. Znovusměřování k ekuméně

Po revoluci v roce 1989 se na mnoha frontách ukázalo, že státní instituce a celá společnost nebudou jednat pouze s jednotlivými církvemi. Církev samy se také různými způsoby vyrovnávaly s dědictvím minulosti, zvláště s těmi pracovníky, kteří kolaborovali s minulým režimem. Toto vyrovnávání se s minulostí bylo velmi složité a někdy i bolestné (viz např. napětí mezi Hromádkovými žáky a těmi, kteří loajalitu ke komunistickému režimu odmítali).

Bylo zřejmé, že křesťanské církve musejí postupovat společně a že jsou společností vnímány jako „křesťanská entita“. Ukázalo se, že znovuoobnovení a rozvinutí kaplanských služeb v nemocnicích, věznicích a armádě a také sociální práce ve všech oblastech jsou možné pouze v ekumenickém duchu. Je možné konstatovat, že docházelo ke vzájemnému respektu mezi katolíky a protestanty. Ze strany katolíků byly stále více akceptovány společné prvky s nekatolíky a naopak protestantské církve ustupovaly od svého častého zařazení katolíků pod nálepku „modlářů a zákoníků“. Církev postupně poznávaly užitečnost spolupráce v rámci Ekumenické rady církví České republiky a dalších společných organizací. Je ale třeba přiznat, že kromě biblických výzev k jednotě, se projevil také vliv společnosti, která nerozlišovala mezi jednotlivými církvemi a považovala je za jeden segment společnosti.⁵¹

Jako teologický základ spolupráce mezi církvemi posloužila trojiční báze Světové rady církví, která jednoduchým způsobem definuje křesťanské církve. Při ekumenických shromážděních se osvědčilo Apoštolské a Nicejsko-cařihradské vyznání víry. Církev se začaly učit spolupracovat při vydávání Biblií a potřebné křesťanské literatury a při využívání možnosti vysílání přímých přenosů některých bohoslužeb v médiích, zejména v rozhlase a televizi. Tlak k ekumenické spolupráci vycházel tedy nejenom z Bible, ale také z pragmatických důvodů.

---

⁵¹ ŠTAMPACH, Odilo Ivan. *Nástin ekumenické teologie: informace a úvahy s ohledem na českou ekumenickou situaci*. Praha: Karolinum, 1995. ISBN 80-7184-136-6., s. 92

V historii českých církví je mnoho ekumenických podnětů již od dob středověku (Kutnohorský smír v roce 1475, ekumenické pokusy Jednoty bratrské a dílo J. A. Komenského). V době nacismu a komunistické totality došlo k osobnímu sblížení a navázání přátelských vztahů duchovních z různých církví v koncentračních táborech a komunistických věznicích.

V padesátých letech byla ustavena Ekumenická rada církví, která zahrnovala církve nekatolické. V době totality byly pod ideologickým vlivem státního mírového hnutí ustaveny organizace *Pacem in teris* a Křesťanská mírová konference. Tyto organizace na jedné straně umožnily ekumenickou a mezinárodní spolupráci a na druhé straně kolaborovaly s režimem. Je logické, že činnost těchto obou organizací byla ukončena po roce 1989.

Snahy o novou ekumenickou spolupráci se tedy na sklonku let osmdesátých a počátkem let devadesátých začaly obnovovat a církve se pokoušely o navázání lepších a pevnějších vztahů a znovuoživení jednotných ekumenických aktivit.

3.2. Ekumenická rada církví a Česká biskupská konference

Oficiální vývoj českého ekumenického hnutí se popisuje obtížně, zejména proto, že probíhal pod vlivem totalitního režimu, kterým byl pochopitelně kontrolován a cenzurován. Komunistický režim nechtěl především připustit jakoukoliv účast římskokatolické církve v ekumenickém hnutí.

V období pražského jara roku 1968 bylo zvažováno pozvání účastníků z řad římskokatolické církve do tehdejší Ekumenické rady církví, k čemuž byl udělen ústní souhlas od pražské diecéze. V březnu následujícího roku 1969 pak byli katolíci přizváni do odborů Ekumenické rady církví.⁵² Na základě pozvání tehdejší biskup Tomášek jmenoval oficiálního zástupce katolické církve do těchto odborů. Situace na politické scéně však byla taková, že již v dubnu roku 1969, tzn. měsíc po udělení souhlasu, musel být tento zrušen a oficiální účast již nebyla možná. Ekumenická spolupráce katolíků s nekatolíky sice pokračovala, ale pouze v utajení, mezi známými, v bytech nebo tajně v malých farnostech.

Po dvaceti letech se situace po revoluci pochopitelně změnila a Ekumenická rada církví oficiálně pozvala římskokatolickou církev ke vstupu. V té době již

---

⁵² ŠTAMPACH, Odilo Ivan. *Nástin ekumenické teologie: informace a úvahy s ohledem na českou ekumenickou situaci*. Praha: Karolinum, 1995. ISBN 80-7184-136-6, s. 86

kardinál Tomášek udělil souhlas a katolická církev byla dne 4. 12. 1990 přijata jako pozorovatel do Ekumenické rady církví.⁵³

Na katolické straně se otázkami ekumenických vztahů zabývala Komise pro ekumenismus České biskupské konference, která připravovala podklady pro shromáždění členů České biskupské konference, a ta o jednotlivých tématech rozhodovala.

Nově zformovaná Ekumenická rada církví České republiky přivítala spolupráci s římskokatolickou církví představovanou Českou biskupskou konferencí.

3.2.1 Ekumenická rada církví

Ekumenická rada církví České republiky (ERC) byla, jak jsem již psala, založena v padesátých letech minulého století a k jejímu „obnovení“ došlo na počátku let devadesátých. Sama se prezentuje jako: *„společenství křesťanských církví, které vyznávají Pána Ježíše Krista jako Boha a Spasitele podle Písem Starého a Nového Zákona a usilují uskutečňovat své poslání společně ke slávě jednoho Boha, Otce i Syna i Ducha svatého. Křesťanské církve v České republice jsou si vědomy daru a závazku jednoty Kristových učedníků, navazují na tradice náboženské svobody, přítomné v českých dějinách, zvláště v tradici cyrilometodějské a reformační, usilují být české společnosti příkladem a svědectvím tolerance a vzájemné úcty, a proto se rozhodly vytvořit Ekumenickou radu církví v České republice.“*⁵⁴

Různé církve a náboženské společnosti, pokud jsou registrovány, mohou požádat o členství v ERC, za předpokladu, že souhlasí s věroukou ERC. Možné je být také tzv. pozorovatelem, nebo jako církev římskokatolická členem přidruženým. Vrcholným orgánem ERC je valné shromáždění tvořené zástupci členských církví. Z valného shromáždění jsou voleni předseda a místopředsedové ERC. Plnoprávními členy Ekumenické rady církví s volebním právem jsou tyto církve:

Apoštolská církev

Bratrská jednota baptistů

Církev bratrská

Církev československá husitská

---

⁵³ ŠTAMPACH, Odilo Ivan. *Nástin ekumenické teologie: informace a úvahy s ohledem na českou ekumenickou situaci*. Praha: Karolinum, 1995. ISBN 80-7184-136-6, s. 86

⁵⁴ http://www.ekumenickarada.cz/kdo_jsme

Českobratrská církev evangelická
Evangelická církev augsburského vyznání v ČR
Evangelická církev metodistická
Jednota bratrská
Pravoslavná církev
Slezská církev evangelická augsburského vyznání
Starokatolická církev

Členem přidruženým je, jak je již uvedeno výše, církev římskokatolická a některé církve a náboženské společnosti mají status pozorovatele. Mezi základní úkoly a poslání ERC patří praktická spolupráce členských církví, vzájemný respekt, společné modlitby, teologické dialogy, výchovné a vzdělávací programy, publikační činnost a mnoho dalších. ERC dále jedná s nadnárodními ekumenickými organizacemi (Světová rada církví, Konference evropských církví), poskytuje ubytování jednotlivcům a menším skupinám ve svých prostorách, zajišťuje provoz a organizaci seminářů a konferencí. V neposlední řadě zajišťuje kontakty se zahraničními církvemi a organizuje případné návštěvy zástupců těchto církví na území České republiky.

3.2.2 Česká biskupská konference

Česká biskupská konference (ČBK) je zřízena apoštolským stolcem. Skládá se ze sboru biskupů, kteří vykonávají pastorační práci ve prospěch křesťanů na našem území a další úkoly. Vznikla spolu s osamostatněním České republiky 1. 1. 1993 a navázala na činnost Československé biskupské konference.

Členy ČBK jsou diecézní, pomocní a titulární biskupové. Organizačně patří k ČBK Stálá rada, Generální sekretariát, Ekonomická rada a komise. Stálá rada zajišťuje provádění všeobecných rozhodnutí konference, stará se o přípravu zasedání příštích konferencí, rozhoduje o mimořádných, nebo naléhavých záležitostech. Je tvořena předsedou a místopředsedy konference, generálním sekretářem a alespoň jedním voleným biskupem.⁵⁵

ČBK mezi své hlavní úsilí považuje poznávání Boha, bohoslužebný život ve společenství, věnuje se charitě, misii ve velmi různorodých oblastech, vzdělávání a výchově, lidských právním, ekologii a mnoha dalším. S Ekumenickou radou církví České republiky v mnoha oblastech spolupracuje.

---

⁵⁵ <https://www.cirkev.cz/cs/cbk>

3.2.3 Vzájemná spolupráce

V předmluvě k útlé knížce evangelického teologa a pedagoga Pavla Filipiho „Po ekumenickém chodníku“ čteme: „*Ekumenické vztahy mezi církvemi, pořádání společných akcí, spolupráce na různých aktivitách, to vše nevyžaduje a nepředpokládá pouze ochotu, i když i ochota je důležitou podmínkou budoucího zdaru. Předpokládá to především alespoň minimální znalost ‚domácnosti‘ druhého, aby bylo zřejmé, co lze po hostiteli žádat, co od něho čekat, kam už jej nelze nutit, a pochopitelně též, co všechno mu sami, jako jeho hosté, neseme a můžeme nabídnout.*“⁵⁶ Z tohoto úhlu pohledu je proto jistě důležité vzít v úvahu všechny výše zmiňované aspekty a při vzájemné spolupráci k nim přihlížet.

Ekumenická spolupráce zejména mezi římskokatolickou církví a církvemi nekatolickými se významně projevila již v průběhu osmdesátých let minulého století, kdy byl vytvořen Ekumenický překlad bible, na kterém zmiňované církve beze zbytku spolupracovaly. Po revoluci došlo pochopitelně k rozvinutí a umožnění spolupráce na mnoha dalších úrovních, které do té doby nebyly možné. Změna a vývoj společnosti po revoluci také celkově ovlivnily i tuto oblast.

V současnosti je ekumenická spolupráce rozvinuta na mnoha úrovních, kde nadále roste a vyvíjí se a pochopitelně se také potýká s mnoha problémy, tak jako jakákoliv jiná „lidská“ organizace. Roste vzájemný respekt křesťanů, daří se spolupracovat na úrovních místních i celostátních. Církve se v rámci ekumenické spolupráce podílejí na chodu mnoha organizací, spolupracují na různých projektech i celorepublikových akcích.

Jako příklad je možné uvést společné modlitby, společné ekumenické bohoslužby, charitativní a sociální práci různých církví. Dále spolupráce ve službách kaplanů ve zdravotnictví, v diakonii, v armádě, policii, spolupráce v církevním školství a dalších. Pořádají se různé ekumenické akce jako je například Alianční týden modliteb, Noc kostelů, Dny víry, Dny důvěry Taizé a mnoho dalších. V roce 2015 proběhla velká ekumenická iniciativa k 600. výročí úmrtí mistra Jana Husa, která vyžadovala několikaletou přípravu, završená ekumenickou bohoslužbou symbolicky v Betlémské kapli a další také

---

⁵⁶ FILIPI, Pavel. *Po ekumenickém chodníku: příručka ke vztahům a možnostem spolupráce mezi církvemi*. Praha: Českobratrská církev evangelická v nakl. Kalich, 2008. Knižnice studijních textů Českobratrské církve evangelické. ISBN 978-80-87098-05-9, s. 5

na Staroměstském náměstí. Obou bohoslužeb se zúčastnili významní představitelé mnoha církví z celé republiky. Jak můžeme vidět, oblastí ve kterých probíhá ekumenická spolupráce je opravdu mnoho, proto se některým těmto oblastem budu podrobněji věnovat v následující kapitole.

3.3. Ekumenické iniciativy

V předchozí kapitole jsem se snažila stručně popsat ekumenickou spolupráci obecně. Protože existuje mnoho odvětví ekumenické spolupráce a ekumenických iniciativ, například v oblasti sociální, vzdělávání, charitativní, kulturní a dalších, pokusím se nyní některé z nich vyjmenovat a na několik se podrobněji zaměřím v následujících třech podkapitolách.

3.3.1 Vzdělávání na církevních školách

Církev a náboženské společnosti v České republice se kromě jiných aktivit samozřejmě snaží také zabezpečovat ve svých sborech a organizacích vzdělávání. Toto vzdělávání je zpravidla obecně zajišťováno formou biblických hodin pro dospělé, různých „besídek“ nebo „nedělních škol“ pro děti, výukou náboženství ve svých sborech a podobně. Některé církve ale také zřizují své vlastní školy, ať už mateřské, základní, střední nebo vyšší odborné a vzdělávací instituty. Pouze vysoké školy církve zřizovat nemohou, ty byly po revoluci inkorporovány pod státní univerzity.

Nejvíce škol pochopitelně zřizuje římskokatolická církev (přibližně kolem 95 škol) jako největší církev u nás, a největší naše evangelická církev Českobratrská církev evangelická (přibližně 17 škol). Ostatní evangelické a evangelikální církve ovšem také zřizují školy, i když ve znatelně nižším počtu, který se zpravidla pro tyto církve pohybuje mezi jednou až pěti školami.

Církevní školy se začaly obnovovat v devadesátých letech a bylo problematické navázat na výuku z let první republiky až do let padesátých, kdy byla běžná. V porovnání se západní Evropou, která měla čtyřicetiletý náskok, se toto projevuje nejvíce právě v oblasti ekumenismu. Vznik církevních škol se mimo jiné děje také na popud rodičů, ti určují a diskutují o výchovných potřebách svých dětí a rozhodují, na jakou školu své dítě umístí, což se zákonitě promítne do statutu školy. Zdálo by se tedy pravděpodobné, že katolický rodič umístí své dítě do katolické školy, evangelík do evangelické.

Církevní školy nabízejí křesťanské, ekumenické hodnoty, ale většinou spjaté s konkrétní konfesí. Přesto rodiče z jiných církví nabídky těchto škol často využívají.

Přispěla k tomu jistě i skutečnost vzniku Asociace ředitelů církevních škol, která sdružuje ředitele všech církevních škol, z čehož vyplývá víceméně samozřejmá ekumenická spolupráce, neboť se jedná o příslušníky různých konfesí. Další ekumenická spolupráce probíhá formou prolínání členů různých církví v církevních školách jiných zřizovatelů. Můžeme jako příklad uvést Církevní konzervatoř, kterou zřizuje Českobratrská církev evangelická, funkci ředitele na této škole ale zastává katolík.⁵⁷

Při tvorbě školních vzdělávacích programů a diskuzí, které se nad nimi vedou, se ukázalo, že ekumenické aktivity závisí na tom, jaké cíle si škola klade. Z tohoto úhlu pohledu si nejlépe stojí speciální školy a také vyšší odborné školy. Naprosto nejlépe si ale vedou školy mateřské.⁵⁸

Problematika výuky náboženství na státních školách je poněkud opomíjena, ne snad, že by ze stran duchovních nebyl zájem tuto výuku provádět, spíše je v naší sekularizované společnosti náboženství stále ještě vnímáno jako zastaralé, nedemokratické, upjaté a obecně málo populární. Přispívají k tomu i rodiče, kteří často sami nemají v oblasti náboženství žádné vzdělání (ani samostudiem, nebo četbou) a v této oblasti panuje bohužel stále ještě mnoho předsudků. Z toho plyne pochopitelně i skutečnost, že přestože je výuka náboženství v rámci nepovinných předmětů možná a legislativně schválená, je jen velmi málo využívána.

V souvislosti se vzděláváním bych na tomto místě ještě ráda uvedla přispění České biblické společnosti v šíření ekumenismu v naší zemi. Česká biblická společnost je organizace, která vznikla v roce 1990 a vydává české překlady Bible a literaturu s náboženskou tematikou určenou odborné veřejnosti i laikům. Vlastní také autorská práva k ekumenickému překladu bible, která může podle dohody mezi ERC a ČBK používat například pro duchovenskou službu v armádě. Bible vydává jak v tištěné podobě, tak jako nahrávky na CD a DVD.

---

⁵⁷ *Fórum pastorálních teologů VI.: sborník*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2000. ISBN 978-80-86715-81-0, s. 34–36

⁵⁸ Tamtéž, s. 38

3.3.2 Sociální služby

*„Křesťanská církev nikdy nebyla a nemůže být bez charitativní služby, patří k samotné podstatě Kristovy církve. Právě hluboká empatie na základě lásky a univerzalizmus představují základní charakteristiky onoho ducha, který rozlišuje starořímské valetudinarium od toho, co nabízí starokřesťanský xenodochion nebo špitál či leprosárium. Každý křesťan je povolán k tomu, aby napodoboval Ježíše Krista, Služebníka a Pána (Fp 2,6-11), aby prokazoval skutky milosrdenství. Křesťané by měli v duchu Kristova univerzalizmu ochotně spolupracovat se všemi lidmi dobré vůle a rozhodně by si neměli své dílo žárlivě přivlastňovat“.*⁵⁹

V devadesátých letech došlo kromě již zmiňovaných ekumenických aktivit také k obnovení sociální a charitativní práce, zejména diakonie. Všechny církve, které jsem zmiňovala v rámci kapitoly Rozmanitost církevní scény, uskutečňují v rámci svých sborů diakonickou činnost. Ta spočívá v pomoci potřebným ve všech sociálních oblastech života. Většina církví se zaměřuje na pomoc seniorům, dětem, mládeži, rodinám a dalším potřebným. V charakteru sociální práce církví panuje velká rozmanitost, některé církve v rámci svých diakonií pomáhají drogově závislým (Teen Challenge), většina se stará o praktickou pomoc seniorům nebo opuštěným dětem, jiné pomáhají se zajištěním chráněného bydlení pro tělesně postižené a mnoho dalších. Některé církve organizují také humanitární pomoc například při povodních a zahraniční spolupráci. Diakonie ČCE např. zaměstnává více než 1700 pracovníků a přibližně 1000 dobrovolníků po celé České republice.

Mezi sociální služby poskytované církvemi dále patří různá hospicová hnutí, kaplanské služby ve zdravotnických zařízeních, věznicích, armádě a u policie, Vězeňská duchovenská péče, Mezinárodní vězeňské společenství (zaměřené na postpenitenciární péči o propuštěné vězně) a jiné. Z tohoto množství bych za všechny stručně přiblížila činnost nemocničních kaplanů a Sdružení křesťanských zdravotníků.

V roce 2006 byla v Praze podepsána dohoda mezi Ekumenickou radou církví České republiky a Českou biskupskou konferencí s názvem „Dohoda o duchovní péči ve zdravotnictví“. Podnětem pro vznik této dohody byla již existující kaplanská ekumenická služba ve věznicích a armádě. V těchto

---

⁵⁹ Ctirad Václav POSPÍŠIL. *Teologie služby: kniha (nejen) pro ty, kdo se věnují křesťanské charitě a diakonii*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002. ISBN 80-7192-748-1.

institucích byla přijímána jako užitečná. Proto bylo vyhodnoceno jako přínosné zavést tuto službu i do nemocnic. Zejména proto, že zde byla vnímána potřeba lidí v utrpení, kteří potřebují duchovní posilu.⁶⁰ Počáteční reakce na kaplanskou službu byly sice rozpačité, ale zdá se, že si postupně získává podporu. Péče o duchovní potřeby nemocného se stává pozvolnou součástí nebo alespoň možností, které lze využít. Často je možné pozorovat, že lidé si v nemoci kladou různé otázky mimo jiné o smyslu života, vlastní smrtelnosti apod. Právě tady by duchovní pomoc měli zajišťovat kaplani, a také ji poskytují. Po několika letech praxe kaplanů ve zdravotnických zařízeních vznikla v roce 2011 „Asociace nemocničních kaplanů“. Tato asociace chce podporovat vzdělávání kaplanů, ale také jim poskytnout záštitu a pomoc v podobě supervizorů, předcházení syndromu vyhoření, stejně tak chce být nápomocna v celkové spolupráci kaplanů a propagovat tento druh péče. Asociace si mimo jiné klade za cíl vydávání odborných publikací a osvětových materiálů tak, aby mohla prostřednictvím kaplanů pomáhat nemocným a jejich rodinám.⁶¹

Na tomto místě bych ještě ráda uvedla svoji osobní zkušenost, která sice nesouvisí přímo s kaplany, ale souvisí s duchovním prostorem v nemocnici. Před nedávnou dobou jsem měla možnost se blíže seznámit se zázemím čtyř pražských zdravotnických zařízení, která všechna ve svých prostorách měla větší, či menší kapli. Byla jsem zde sice v roli navštěvujícího své blízké nemocné, přesto jsem přítomnost duchovního prostoru velmi ocenila nejen jako místo, kam jsem měla možnost uchýlit se k modlitbám proseb i díky, ale i jako prostor ztišení, zastavení se a poskytnutí naděje. Byla jsem zde oslovena právě i nemocničními kaplany s nabídkou pomoci pro mě, nebo mé blízké. Pouze jedna ze čtyř uvedených nemocnic měla sice opravdu krásnou kapli, ale naneštěstí běžně pro veřejnost uzavřenou, sloužící pouze k občasným kulturním akcím. Protože se jednalo o porodnici, o to více jsem postrádala možnost vstupu na toto duchovní místo, kde bych byla ráda chvíli setrvala a poděkovala za nově narozený život. Ostatní zařízení měla ale kaple přístupné a já jsem jejich existenci skutečně velmi ocenila a domnívám se, že je to jedna z velmi důležitých věcí podporující rozvoj duchovního života v oblasti zdravotnictví.

---

⁶⁰ *Fórum pastorálních teologů VI.: sborník*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2000. ISBN 978-80-86715-81-0, s. 27

⁶¹ <http://www.nemocnicnikaplan.cz/rubrika/2-Kdo-jsme/index.htm>

Druhou institucí je Sdružení křesťanských zdravotníků. Vznikla po vzoru zahraničních církví a byla registrována v roce 1990. Jedná se o iniciativu ekumenického zaměření, která si za hlavní cíle klade misijní působení mezi zdravotníky a pacienty tím, že jim přibližují křesťanskou víru, snaží se o propojení duchovní činnosti s odbornou zdravotnickou pomocí. Spolupracuje s jinými křesťanskými organizacemi v oblastech diakonie, aktivity proti nadužívání alkoholu a drog a podobně. Snaží se o šíření Bible a křesťanské literatury. Na první místo pomoci nemocným staví nejen ulehčení jejich fyzického utrpení, ale i psychického a duchovního. K pacientům tito zdravotníci přistupují s ohledem úcty k životu i ke stáří, snaží se pacientům přibližovat smysl utrpení z křesťanského pohledu, dodávat naději a ulehčovat jim jejich pobyt ve zdravotnickém zařízení. Často navrhuji jiná než běžně používaná, zpravidla radikální, řešení léčby a přistupují i k těmto záležitostem jinak. Například v léčbě depresí se snaží snižovat množství psychofarmak, zařazují pastorační rozhovory a podobně. Sdružení organizuje přednášky, kurzy a konference, zakládá modlitební skupinky mezi zdravotníky, určuje kontakty s tuzemskými i zahraničními organizacemi stejného zaměření. Členem Sdružení se může stát každý zdravotník, který souhlasí s cíli a věroukou Sdružení.⁶²

3.3.3 Společné křesťanské akce

Ekumenická spolupráce se děje na mnoha úrovních, ke kterým patří také kulturní, modlitební a vzdělávací akce. Některé probíhají celorepublikově, jiné místně, některé k nám doputovaly ze zahraničí. Za všechny bych ráda jmenovala Noc kostelů, Dny víry, Dny důvěry Taizé a Alianční týden modliteb. Domnívám se, že některé, jako například Noc kostelů nebo Dny důvěry Taizé, jsou známy i široké veřejnosti.

Noc kostelů je akce každoročně pořádaná různými církvemi, v tento den je umožněn v pozdních odpoledních a večerních hodinách vstup do kostelů, chrámů, kaplí, klášterů a sborových domů. Některé církve umožňují pouze volný přístup do kostela nebo sborového domu, jiné zařazují i doprovodný program v podobě koncertů, komentovaných prohlídek, divadelních

---

⁶² RUCKI, Štěpán, ed. *Mezi Biblií a medicinou: sborník přednášek a stručná historie Sdružení křesťanských zdravotníků v ČR*. Albrechtice: Křesťanský život, c2007. ISBN 978-80-7112-121-3., s. 5-13

představení nebo jiných akcí pro veřejnost. Záměrem noci kostelů je nezávazně přiblížit široké veřejnosti křesťanství a jeho poselství. Návštěvníci mají také možnost nahlédnout do sakristií kostelů, klášterních zahrad a dalších míst, které jsou jim zpřístupněny. Noc kostelů vznikla v roce 2001 v Německu. V České republice proběhl první ročník v roce 2009 a od tohoto roku je pravidelně pořádán. Záštitu nad ní přebírají každoročně kromě čelních představitelů vlády také arcibiskup pražský a předseda Ekumenické rady církví České republiky.⁶³

Dny víry jsou akcí, která volně navazuje na Noc kostelů. V roce 2015 proběhla tato ekumenická misie v Praze. Trvala šest dnů, během kterých probíhalo velké množství kulturních, vzdělávacích a společenských akcí. Na rozdíl od Noci kostelů, kdy byli návštěvníci zváni dovnitř kostelů a chrámů, Dny víry zvaly naopak ven, k setkávání na veřejných místech. Dny víry připravilo arcibiskupství pražské spolu s Ekumenickou radou církví a záštitu rovněž převzali někteří političtí představitelé.⁶⁴

Další ekumenickou iniciativou je Alianční týden modliteb. Je to celosvětově rozšířená akce evangelických a evangelikálních církví zaměřená na společné modlitby. Tato křesťanská iniciativa byla poprvé realizována již v roce 1861. Každoročně se tato akce koná druhý lednový týden. Místní skupiny evangelikální aliance nebo protestantské církve organizují setkávání, zaměřující se na konkrétní témata a úkoly, za které se vzájemně modlí. Většinou se konají každý den v jiné církvi, hlavně ve velkých městech kazatelem bývá host z jiné než hostitelské církve.⁶⁵

Poslední ekumenickou iniciativou, kterou bych ráda přiblížila, jsou Dny důvěry Taizé. Komunita Taizé se nachází ve francouzské vesničce nesoucí stejný název. Byla založena v roce 1940 bratrem Rogerem a jedná se o komunitu, ve které v současné době žije více než 100 bratrů katolíků i protestantů z přibližně 25 národů. Hlavním zaměřením komunity jsou kromě běžného života, ve kterém si bratři zajišťují obživu, modlitby. V komunitě během dne probíhají tři hlavní společné modlitby. Do Taizé putují každoročně od padesátých let především mladí lidé z různých zemí, aby se podíleli na chodu komunity a účastnili se modliteb. Kromě těchto aktivit bratři z Taizé organizují setkání, která se uskutečňují v různých zemích, tzv. „pouti důvěry na

---

⁶³ <http://www.vira.cz/Texty/Aktuality/Noc-kostelu-1.html/>

⁶⁴ <http://www.dnyviry2016.cz/>

⁶⁵ http://ea.cz/138/aliancni_tyden_modliteb_2017

zemi“ u nás známé jako „dny důvěry“. Dny důvěry v České republice proběhly poprvé v roce 2007 ve Zlíně, o dva roky později v Brně, poté v Praze a Ostravě a letos se uskuteční v Českých Budějovicích. V rámci Dnů důvěry se konaly společné bohoslužby a modlitby, ať už ranní, polední, nebo večerní, probíhaly také různé semináře, společná čtení z Bible a další společné akce.⁶⁶ Všechny tyto akce se uskutečňovaly za spolupráce bratrů z Taizé a zajišťovali je mladí lidé přibližně ve věku 15-35 let z různých církví. Mimo jiné patřilo mezi úkoly, které mladí lidé organizovali, ubytování účastníků po různých sborech a domácnostech členů církví, což je jistě nesnadný úkol vzhledem k tomu, že se jedná o vzájemnou důvěru, kdy ubytovávaní ani hostitelé se navzájem předem neznají. Přesto existuje mnoho přátelství, která díky těmto ekumenickým iniciativám a akcím vznikla a jistě i vznikají budou.

---

⁶⁶ https://www.taize.fr/cs_rubrique325.html

Závěr

V předkládané bakalářské práci jsem se pokusila nastínit vývoj ekumenických vztahů v Československé a později České republice. Za důležité pro porozumění těmto vztahům jsem považovala zohlednění stručného historického rámce, jímž bylo období nástupu totalitní moci, její pád a následná doba opětovného obnovení církevních i ekumenických aktivit v naší zemi. Práce je tvořena třemi vzájemně propojenými částmi.

První velký oddíl tvoří představení historických reálií. Pozornost jsem věnovala církevnímu životu pod totalitní nadvládou, která znamenala velký zásah do života církví, na což jsem poukázala výčtem zákonů, které byly na konci čtyřicátých let vydány tak, aby církve co nejvíce „omezily.“ V době totality probíhala různá setkávání věřících, například různé domácí skupinky, ale i významnější jako byly semináře v Jirchářích, kde se uskutečňovaly besedy a rozhovory mezi katolíky a evangelíky. Byla zde probírána jak témata obecná, tak také teologická a filosofická. Totalitní režim tak paradoxně mohl i přispět k utváření ekumény v České republice. Jako konkrétní příklad jsem uvedla spolupráci na překladu Bible a krátce jsem zmínila setkávání křesťanů v exilu.

Ve druhém rozsáhlém celku práce mapuje především změny, které přinesl politický převrat roku 1989. Devadesátá léta zaznamenala kromě svobody politické také velký zájem a zvědavost o vše duchovní. To mimo jiné znamenalo obnovení některých bývalých a založení nových křesťanských médií. Vzhledem k nevelké komunitě křesťanů v české republice se tato média stala platformou pro ekumenickou spolupráci. Další úsek práce je převážně věnován církevní legislativě, a to včetně jejího historického vývoje (období let 1948 – 1989). Dále jsem se věnovala předpisům aktuálně platným, jejich změnám a novelizacím. Nepovšimnut nezůstal ani aktuální církevní život, proto je převážná část podkapitoly 2.3 věnována prezentaci církve ve společnosti a reakci společnosti na obnovenou společenskou angažovanost církví a náboženských společností. Na deseti vybraných církvích jsem se snažila přiblížit jejich rozmanitost, organizaci i zapojení do spolupráce s ostatními církvemi. Pokusila jsem se zohlednit i fakt, že prvotní porevoluční nadšení po duchovních věcech a myšlenkách poměrně brzy vystřídala jistá rozpačitost a váhání.

Poslední velkou kapitolu tvoří popis ekumenické spolupráce církví. V rámci tohoto oddílu jsem představila vzájemné ekumenické vztahy a dále společné

aktivitu směřující k rozvoji ekumenismu v České republice. Ekumenická situace a její vývoj, její organizace a spolupráce napříč denominacemi jsou podle mého názoru v utváření náboženské scény v naší zemi zcela zásadní. Co více by mělo ukázat na obraz náboženské scény ve společnosti, než právě práce na budování a podpora ekumenických vztahů a jejich vývoj v církvích i ve společnosti. Proto jsem i výběr literatury ke své práci zaměřila především na tuto oblast. Jména autorů knih, které jsem použila, jako je kardinál Duka, Pesch, Filipi, Černý, Vojtíšek, Nešpor, Štampach, Pospíšil, Molnár a další jsou sama zárukou někdy sice kontroverzní, ale v mnoha ohledech zaručenou odborností právě v oblasti ekumény.

Představena jsou hnutí, která jsou hlavními organizátory těchto aktivit – Ekumenická rada církví České republiky a Česká biskupská konference, jejich vznik, historie i jejich aktivity v současné společnosti. Pokusila jsem se popsat, čím se tyto organizace zabývají, poukázala jsem na aktivity, které pod jejich záštitou vznikají a probíhají.

V posledním oddíle jsem se soustředila na veřejně známé a pravidelně opakované ekumenické akce v podobě Noci kostelů, Dnů víry, Aliančního týdne modliteb a dalších aktivit, do kterých se zapojují a setkávají se v nich křesťané napříč různými denominacemi. Domnívám se, že i díky pořádání těchto akcí se mohou budovat a zlepšovat vztahy mezi církvemi, které jsou dle mého názoru mimořádně důležité jak pro církve samotné, tak i pro celou společnost.

Seznam literatury

Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona (včetně deuterokanonických knih) : český ekumenický překlad. 16. vyd. (7., opr. vyd.). Přeložil Miloš BIČ, přeložil Josef Bohumil SOUČEK, přeložil Jindřich MÁNEK. Praha: Česká biblická společnost, 2008. ISBN 978-80-85810-80-6.

Fórum pastorálních teologů VI.: sborník. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2000. ISBN 978-80-86715-81-0.

Listina základních práv a svobod: komentář. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-750-6.

Vyznání víry s komentářem: a, Duchovní zásady Církve bratrské. Praha: Rada Církve bratrské v nakladatelství Samuel, 2017. ISBN 978-80-88106-05-0.

BOBEK, Michal, Pavel MOLEK a Vojtěch ŠIMÍČEK. *Komunistické právo v Československu: kapitoly z dějin bezpráví.* Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009. ISBN 978-80-210-4844-7.

FILIPI, Pavel. *Křesťanstvo: historie, statistika, charakteristika křesťanských církví.* 4., dopl. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2012. ISBN 978-80-7325-280-9.

FILIPI, Pavel. *Po ekumenickém chodníku: příručka ke vztahům a možnostem spolupráce mezi církvemi.* Praha: Českobratrská církev evangelická v nakl. Kalich, 2008. Knižnice studijních textů Českobratrské církve evangelické. ISBN 978-80-87098-05-9.

CHOCHOLÁČ, Aleš. *Zákon o církvích a náboženských společnostech: komentář.* Praha: Wolters Kluwer, 2016. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-296-2.

KŘÍŽ, Jakub. *Zákon o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi: komentář*. V Praze: C. H. Beck, 2013. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-472-8.

MOLNÁR, Amedeo, Miloslav KAŇÁK a Pavel FILIPI. *Český ekumenismus: theologické kořeny a současná tvář církvi*. Praha: Ekumenická rada církví v ČSR, 1976.

NEŠPOR, Zdeněk R. a Zdeněk VOJTÍŠEK. *Encyklopedie menších křesťanských církví v České republice*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2015. ISBN 978-80-246-3315-2.

NEŠPOR, Zdeněk R. *Příliš slábi ve víře: česká ne/religiozita v evropském kontextu*. Praha: Kalich, 2010. ISBN 978-80-7017-147-9.

PESCH, Otto Hermann. *Druhý vatikánský koncil 1962-1965: příprava, průběh, odkaz*. Přeložil Karel FLOSS. Praha: Vyšehrad, 1996. ISBN 80-7021-194-6.

POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Teologie služby: kniha (nejen) pro ty, kdo se věnují křesťanské charitě a diakonii*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002. ISBN 80-7192-748-1.

RUCKI, Štěpán, ed. *Mezi Biblí a medicinou: sborník přednášek a stručná historie Sdružení křesťanských zdravotníků v ČR*. Albrechtice: Křesťanský život, c2007. ISBN 978-80-7112-121-3.

RUPNIK, Jacques. *Dějiny Komunistické strany Československa: od počátků do převzetí moci*. Překlad Helena Beguivinová. Praha: Academia, 2002. ISBN 80-200-0957-4.

SUK, Jiří. *Labyrintem revoluce: aktéři, zápletky a křížovatky jedné politické krize : (od listopadu 1989 do června 1990)*. Vyd. 2. Praha: Prostor, 2009. Obzor (Prostor). ISBN 978-80-7260-219-3.

SVATONĚ, Robert. *Duchovní cesty českého ekumenismu: minulost, přítomnost a perspektivy*. Olomouc: Nakladatelství Centra Aletti Refugium Velehrad-Roma, 2014. Fórum Velehrad. ISBN 978-80-7412-188-3.

SVOBODA, František. *Legislativní prostředí pro činnost církví a náboženských společností*. Brno: Centrum pro výzkum neziskového sektoru, 2007. ISBN 978-80-239-8481-1.

ŠTAMPACH, Odilo Ivan. *Nástin ekumenické teologie: informace a úvahy s ohledem na českou ekumenickou situaci*. Praha: Karolinum, 1995. ISBN 80-7184-136-6.

Internetové zdroje

Apoštolská církev Česká republika, Nakladatelství Křesťanský život. [online]. (cit. 3. 4. 2017). URL: <http://apostolskacirkev.cz/spolecnosti/nakladatelstvi-krestansky-zivot>

Asociace nemocničních kaplanů, Kdo jsme. [online]. (cit. 3. 4. 2017). URL: <http://www.nemocnicnikaplan.cz/rubrika/2-Kdo-jsme/index.htm>

Církev.cz, Katolická církev v České republice, stránky provozované Českou biskupskou konferencí, Předseda a Stálá rada. [online]. (cit. 15. 4. 2017). URL: <https://www.cirkev.cz/cs/cbk>

Církev československá husitská, Stručná historie. [online]. (cit. 15. 4. 2017). URL: <http://www.csh.cz/view.php?id=18>

Česká evangelikální aliance, Na každém záleží, Alianční týden modliteb 2017. [online]. (cit. 15. 4. 2017). URL: http://ea.cz/138/aliancni_tyden_modliteb_2017

ČT 24, První svobodné volby si nechal ujít málokdo. [online]. (cit. 3. 4. 2017). URL: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/1337864-prvni-svobodne-volby-si-nechal-ujit-malokdo>

Dny víry, O dnech víry. [online]. (cit. 15. 4. 2017). URL: <http://www.dnyviry2016.cz/>

Ekumenická rada církví v České republice, Kdo jsme. [online]. (cit. 15. 4. 2017). URL: http://www.ekumenickarada.cz/kdo_jsme

Evangnet, nezávislý evangelický portál, Chronologie sborů ČCE. [online]. (cit. 8. 6. 2017). URL: <http://www.evangnet.cz/cce/chronologie>

Karmelitánské nakladatelství, síť knihkupectví, knižní distribuce. [online]. (cit. 12. 5. 2017). URL: <http://www.kna.cz/spolecnost-kna/>

Katolický týdeník. [online]. (cit. 3. 4. 2017). URL: <http://www.katyd.cz/>

Portál, O Portálu. [online]. (cit. 3. 4. 2017). URL: <http://www.portal.cz/o-portalu/>

Rádio Proglas, O nás v Proglasu. [online]. (cit. 20. 3. 2017). URL: <https://www.proglas.cz/o-nas-a-s-nami/>

Rádio 7, Kdo jsme. [online]. (cit. 24. 4. 2017). URL: <http://www.radio7.cz/kdo-jsme/radio-7>

Rádio 7 - TWR, TWR-CZ, Historie [online]. (cit. 24. 4. 2017). URL: <http://www.radio7.cz/kdo-jsme/twr-cz/historie>

Taizé, Komunita. [online]. (cit. 24. 4. 2017). URL: https://www.taize.fr/cs_rubrique325.html

Televize Noe, Televize dobrých zpráv, O nás. [online]. (cit. 22. 4. 2017). URL: <http://www.tvnoe.cz/o-nas>

Unitatis redintegratio, dekret o ekumenismu [online]. (cit. 15. 5. 2017). URL: http://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_decree_19641121_unitatis-redintegratio_cs.html

Víra.cz, Z víry čerpat sílu k životu, Noc kostelů [online]. (cit. 5. 6. 2017).
URL: <http://www.vira.cz/Texty/Aktuality/Noc-kostelu-1.html>

Wikipedie, otevřená encyklopedie, Návrat domů. [online]. (cit. 3. 4. 2017).
URL:
[https://cs.wikipedia.org/wiki/N%C3%A1vrat_dom%C5%AF_\(nakladatelstv%C3%AD\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/N%C3%A1vrat_dom%C5%AF_(nakladatelstv%C3%AD))

Přílohy

Změny struktury obyvatel podle náboženské víry v letech 1991, 2001 a 2011

Ve skupině osob, které se přihlásily k víře, měly zásadní zastoupení registrované církve. V roce 1991 působilo na území České republiky 19 registrovaných církví a náboženských společností. K datu sčítání 2011 jich bylo již 32.

Vývoj struktury obyvatelstva podle náboženské víry od roku 1991 vykazoval trvalý pokles podílu věřících osob. Během dvaceti let se jejich počet snížil na polovinu, v desetiletí 2001 - 2011 byl ale úbytek počtu věřících ovlivněn i vysokým počtem neuvedených odpovědí. Kolísavý vývoj měl počet osob, které deklarovaly, že jsou bez víry. Nepravidelný vývoj měl i počet osob, které svůj postoj k víře neuvedly. V desetiletí mezi sčítáními 2011 a 2001 byl právě růst počtu osob s neuvedenou odpovědí nejrychlejší. Rozhodnutí neodpovědět na nepovinnou otázku se promítlo i do poklesu absolutních počtů osob hlásících se k nejpočetnějším tradičním církvím. Do jaké míry se ale na poklesu podílely právě neuvedené odpovědi, nelze z žádného jiného údaje přesněji kvantifikovat.

Struktura obyvatel podle náboženské víry v letech 1991 – 2011

	1991		2001		2011	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Obyvatelstvo celkem ¹⁾	10 302 215	100,0	10 230 060	100,0	10 436 560	100,0
Věřící	4 523 734	43,9	3 288 088	32,1	2 168 952	20,8
z toho						
Církev československá husitská	178 036	1,7	99 103	1,0	39 229	0,4
Církev římskokatolická	4 021 385	39,0	2 740 780	26,8	1 082 463	10,4
Českobratrská církev evangelická	203 996	2,0	117 212	1,1	51 858	0,5
Nábož. spol. Svědkové Jehovovi	14 575	0,1	23 162	0,2	13 069	0,1
Pravosl. církev v českých zemích	19 354	0,2	22 968	0,2	20 533	0,2
Slezská evangelická církev a.v.	33 130	0,3	14 020	0,1	8 158	0,1
Osoby bez víry (bez vyznání)	4 112 864	39,9	6 039 991	59,0	3 604 095	34,5
Neuvedeno (nezjištěno)	1 665 617	16,2	901 981	8,8	4 662 455	44,7

¹⁾ v letech 1991 a 2001 trvale bydlící, v roce 2011 obvykle bydlící

Pokles absolutních počtů se nevztahoval plošně na všechny církve a náboženské společnosti. Z tradičních církví se v roce 2011 v porovnání s rokem 2001 zvýšil počet osob, které deklarovaly svou sounáležitost s Církví řeckokatolickou, s Církví bratrskou a Starokatolickou církví v ČR. Z církví s kratší tradicí výrazný relativní růst zaznamenala Církev Křesťanská společenství, kde se počet osob hlásících se k této církvi více než zdvojnásobil a Apoštolská církev.

Několikanásobné zvýšení zaznamenaly i málopočetné Scientologická církev či Hnutí Hare Krišna. K Pravoslavné církvi v českých zemích se v roce 2011 přihlásilo o zhruba 10 % méně osob než v roce 2001. Protože ale v mezidobí mezi sčítáními byla zaregistrována nově Ruská pravoslavná církev, podvorje patriarchy moskevského a celé Rusi v České republice, v úhrnu se počet osob, které se přihlásily k pravoslaví, zvýšil o 15%.

K početně významnějším novým církvím, které byly zjišťovány poprvé, kromě uvedené Ruské pravoslavné církve, podvorje patriarchy moskevského a celé Rusi v České republice lze zařadit i Buddhismus Diamantové cesty linie Karma Kagjü, který uvedlo v roce 2011 celkem 3 484 osob; současně dalších 2 617 osob zvolilo obecný zápis „buddhismus“. V roce 2001 se přihlásilo k buddhismu jako směru 6 817 osob.

I v roce 2011 platilo, že největšími církvemi zůstaly Církev římskokatolická (1,1 mil osob), Českobratrská církev evangelická (52 tis.) a Církev čsl. husitská (39 tis.). K dalším početnějším církvím patřila Pravoslavná církev v českých zemích, ke které se v roce 2011 přihlásilo 20,5 tis. osob. Hranici deseti tisíc věřících překročili ještě Náboženská společnost Svědkové Jehovovi (13 tis.) a Církev bratrská (11 tis.).

Hlavní charakteristikou výsledků sčítání 2011 o náboženské víře ve srovnání s předchozími cenzy byl extrémní počet osob, které využily možnosti dané zákonem nechat otázku na víru bez odpovědi.⁶⁷

---

⁶⁷ <https://www.czso.cz/csu/czso/nabozenska-vira-obyvatel-podle-vysledku-scitani-lidu-2011-61wegp46fl>

